

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Homiliarium Pauli Diaconi - Cod. Aug. perg. 29

Paulus <Diaconus>

[S.l.], [3. Drittel des 9. Jh.]

Bl. 1-25

[urn:nbn:de:bsz:31-20440](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-20440)

LECTIO SCILICET
CILLI SECUNDVM
LVCAM

In illo tempore. Exiit edi-
ctum a cesare augusto. ut
describeretur uniuersus or-
bis. Hanc descriptio prima
facta est. a praeside syriae
cyrino; et ibant omnes. ut
paterentur singuli in sua
ciuitatem. Ascendit autem
et ioseph a galilea de ciuitate
nazareth. in iudeam ciuita-
tem dauid quae uocatur
bethleem. eo quod esset de
domo & familia dauid. ut
pateretur cum maria despon-
sata sibi uxore pregnante.
Factum est autem cum es-
set ibi. impleti sunt dies
ut pareret. Et peperit filium
suum primogenitum. &
pannis eum inuoluit. et re-
clinauit eum in presepio.
quia non erat eis locus indi-
uerferio. & reliqua.

lib. mon. aug. maior. 1R
OMELIA BEATIGRE
CORIIPP DE EADEM
LECTIONE

Quia largiente dno mis sa-
rum solemnitas ter ho-
die celebratum sumus. loqui
diu de euangelica lectione
non possumus. Sed nos ali-
quid breuiter dicere. re-
demptoris nostri natiuitas
ipsa compellit. Quid est
quod nascituro dno mundus
describitur. nisi quod a peste
monstratur. Quia ille appa-
rebat in carne. qui electos suos
ad scriberet in aeternitate.

Quo contra de reprobis. per
p prophetam dicitur. De-
lectantur de libro uiuentium.
et cum iustis non scribantur.

Qui bene etiam in bethleem na-
scitur; bethleem quippe
domus panis interpretatur.

Ipsc namq. est. qui ait. ego sum
panis uiuus. qui de caelo descen-
di. Locus ergo in quo dñs na-
scitur. domus panis ante. uo-
catus est. Quia futurum. p-
fecto erat. ut ille ibi per mate-
riam carnis appareret. qui

electorum mentes interna
 satietate reficeret. Qui non in pa-
 rentum domo sed in uia nasci-
 tur: ut profecto ostenderet: quia
 per humanitatem quam ad-
 sumptum quasi in alieno na-
 sceretur. Alienum uidelicet
 non secundum potestatem dico:
 sed secundum naturam. Nam
 de potestate ^{et} scriptum est: in p-
 pria uenit. In natura etenim
 sua ante tempora natus est: in
 nostra uenit extempore. Quia
 ergo aeternus per manens tem-
 poralis apparuit: alienum est
 ubi descendit. Et quia per p-
 phetam dicitur: Omnis caro
 foenum: factus homo: foenum
 nostrum uestit in frumentum.
 Quidem semet ipso ait: Nisi gra-
 num frumenti cadens in terram
 mortuum fuerit: ipsum solum
 manet. Unde et natus in prese-
 pio reclinatus: ut fideles omnes
 uidelicet sancta animalia carnis
 suae frumento reficeret: ne ab
 aeternae intellegentiae pabulo
 ieiuna remanerent. Quid est hoc:
 quod uigilantibus pastoribus
 angelus apparet: eosque claritas
 dei circum fulsit: nisi quod illi
 praeteris uidere sublimia
 merentur: qui fidelibus gre-
 gibus praesse solliciti sciunt:

Quumque ipsi pie super gregem
 uigilant: diuina super eos gra-
 tia largus coruscat. Regem
 uero natum angelus nuntiat:
 eiusque uoci angelorum uoci
 concinunt: & conlaudantes
 clamant: Gloria in excelsis
 deo: et in terra pax hominibus
 bonae uoluntatis. Prius quippe
 quam redemptor noster per
 carnem nasceretur: discordiam
 cum angelis habuimus. A quo-
 rum claritate atque munditia:
 per primae culpae meritum per
 cotidiana delicta longe dista-
 bimus. Quia enim peccando
 extranei eramus ad deum: extraneos
 nos a suo consuetio deputabant
 angeli ciues dei. Sed quia cogno-
 uimus regem nostrum: recog-
 nouit me.

Quare
 tempore
 laudat
 in
 die
 gregis
 cantat

Quare
 tempore
 laudat
 in
 die
 gregis
 cantat

I. de...
 In matutino dampnatur tempore xpe.
 Quo matutini cantant tempore spalm.
 Quando resurrexit: primam cantat ordo fidelis.
 Tercia omni cantat: tunc et cruciatamina passus.
 Sexta sunt tenebre per mundi climata facte.
 Est nullius nona diuinus spiritus hora.
 Vespere clauditur: tunc tunc membra sepulchro.
 Xpo huius tena custodia ponit hora.
 Prima rubens unda: hanc tabesq. sedat.
 Inde eulge rutili per multaq. noemox. itit.
 Quinta uoce stravit: uelica hanc cantat.
 Pone sicut grandis: per prudens deo nefando.
 Nona regit solo: prima negat utramque ple.

2^v
† **S**UMMO APICI RERUM REGI DOMINOQ' POTENTI:
DATI FAMULUS SUPPLEX UERBA LECENDA SUUS.

AMPLA MIHI UESTRO EST HUMILI DEUOTIO SERUO.
PRAECEPTIS PARERE TUIS CELEBERRIME REGUM.
QUEM DEDIT OMNIREANS RECTOR MISERATUS ABALIO.
CHRESTICOLUM POPULIS DEFENSOREMQUE PATREMQUE.
SIT LICET EFFECTUS MODICIS PRO VIRIBUS IMPAR.
INCENS ARDENTI TAMEN EST SUBCORDE UOLUNTAS.
EN IUTUS PATRIS BENEDICTI MIRA PATRANTIS.
AUXILIO MERITISQUE PIIS UESTRIQUE FIDELIS.
ABBATIS DOMINIQUE MEI ET SI IUSSA NEQUIUI.
EXPLERE UT DIGNUM EST TAMEN OPIETATIS AMATOR.
EXCIPE GRATANTER DECUS ET MIRABILE MUNDI.
QUALEM CUMQ' TUI FAMULI REX MAGNE LABOREM.
QUODQUE SACRO NUPER MANDASTI FAMINE CONDI.
NUNC OPUS ACCEPTANS RUTILO COMITARE FAYORE.
IN QUO SI QUID LABIS ERIT UITIQUE NOCENTIS.
ILLUD UESTRA SACAX NIMIUM SAPIENTIA PURGET.
UTQUE LEGI PERSACRA QUEAT DOMICILIA CHRISTI.
NULLIUS TITUBANTE FIDE SI SENSIBUS ALTIIS.
ENIXE UT CUPIO UESTRIS UT CUMQUE PLACEBIT.
FIRMUM ORO CAPIAT UESTRA SANCTIONE UICOREM.

3R 3

CAROLVS DI
PRETUS AUXILIO

REX FRANCORUM ET LANGOBARDORUM
AC PATRICIUS ROMANORUM

Religiosis lectoribus nostrae ditioni
subiectis.

Cum nos diuina semper domi forisq; cle-
mentia siue inbellorum euentibus siue
pacis tranquillitate custodiat. & si repen-
dere quicquam eius beneficis tenitas hu-
mana non praecualet. Tamen quia est inae-
stimabilis misericordiae dñoster. Deuotas
suae seruituti benigne approbat uoluntates.

Igitur quia curae nobis est. ut nostrarum ec-
clesiarum ad meliora semper proficiat status.
Oblitteratam pene maiorum nostrorum de-
sidia reparare uigilanti studio litterarum
sat agimus officinam. Et ad per noscenda
studia liberalium artium. nostro & iam quos
possumus inuitum exemplo. Inter quae
iam pridem uniuersos ueteris ac noui instru-
menti libros librorum imperitia de-
prauatos. dñ nos in omnibus adiuuante ex-
amusi correximus. Accensi praeterea
uenerandae memoriae pippini genitoris
nostri exemplis. quos totas galliarum ec-
clesias romanae traditionis suo studio
cantibus decorauit. Nos nihilominus
sollehti easdem curamus intuitu. praeci-
puarum insignire serie lectionum.

Denique quia ad nocturnale officium com-
pilatas quorundam casso labore licet recte
intuitu. nouus tamen idonee repperimus

lectiones. Quippe quae & sine auctorum
suorum uocabulis essent positae. & infini-
tis uitiorum anfractibus. scaterent.

Non sumus passi nostris indiebus. indiuinis
lectionibus inter sacra officia in consonan-
tes per strepere soloecismos. Atque
earundem lectionum in melius reforma-
re tramitem mentem intendimus.

Idque opus paulo diacono familiari cli-
entulo nostro eliminandum iniunximus.

Silicet ut studiosae catholicorum patrum
dicta percurreret. ueluti elatissimis
eorum pratis certos quosque flosculos
legeret. & in unum quaeque essent utilia
quasi seruum aptaret. Qui nostrae
celitudini deuote parere desiderans.
tractatus atq; sermones diuersorum
catholicorum patrum perlegens. & opti-
ma quaeque decerpens. In duobus uolu-
minibus per totius anni circulum con-
gruentes cuique festiuitati. distincte &
absque uitis optulit lectiones.

Quarum omnium textum nostra sagacita-
te perpendentes. Nostra eadem uolumi-
na auctoritate constabilimus. Uestraeq;
religioni in xpi ecclesis tradimus ad be-
gendum.

IN NOMINE OM
NIPOTENTIS DOMNI
INCIPIUNT OME
LIAE SIVE TRA
CTATUS BEATO
RUM AMBROSII
AVGVSTINI HE
RONIMI LEONIS
MAXIMI GREGO
RII ET ALIORUM
CATHOLICORVM
ET VENERABILI
VM PATRVM LE
GENDI PERTO
TIVS ANNI CIR
CVLVM TAM IN
SINGVLIS DO

MINICIS DIEBVS
QVAMQVE ET
IN RELIQVIS DI
VINIS FESTIVI
TATIBVS IDEST
NATIVITATE DOMNI
NEC NON EPI
PHANIA SEV
PASCHA ASCEN
SIONE QVOQVE
DOMNI SIVE PEN
TECOSTE VEL
ETIAM FESTIS
APOSTOLORVM
VIRGINVM
MARTYRVMQ
SEV CONFES

SORVM·LEIVNI
ORVM·QVE·DI
VERSORVM·
QVORVM·OM
NIVM·ORDINE·
SVO·ADNOTA
TIO·INFERIVS
CONTINETVR·

QVICQVID·SA
NE·INHOC·VO
LVMINE·MINVS
EST·INALIO·HA
BETVR·

INCIPIVNT·CARILA·

IN PRIMIS·DE ADVENTU DNI·

- EBDO·V·ANTE·NATE·DNI·**
 Euangl· secund· ioh· De quinque panibus & duobus piscibus·
 Omet· beati· augustini· epi· de eadem lectione·
- EBDO·IIII·ANTE·NATE·DNI·**
 Euangl· secund· math· Cum adpropinquas set ihs hierosolimis·
 Omet· beati· iohannis· epi· de eadem lectione·
- EBDO·III·ANTE·NATE·DNI·**
 Euangl· secund· luc· Erunt signa in sole & luna & stellis & in terris press·
 Omet· beati· gregori· papae· de ead· lectione·
- EBDO·II·ANTE·NATE·DNI·**
 Sermo beati maximi epi·
 Item euangl· secund· math· Cum audisset iohannes inuinculis opera xpi·
- EBDO·I·ANTE·NATE·DNI·**
 Sermo beati maximi epi·
 Item sermo beati augustini epi·
- ITEM·IN·FRA·EBDO·ANE·NATE·DNI·**
 Omet· beati· gregori· papae· de ead· lee·
 Sermo beati augustini epi· de unitate trinitatis·
- ITEM·ALIVS·SERMO·BEATI·AUGUSTINI·EPI·**
PER·III·ANTE·NATE·DNI·
 Euangl· secund· lucam· missus est

- angelus gabriel . . .
- XI** Omelia uenerabilis bedae p[ro]bri de eadem l[ec]tione . . .
- PER VI ANTE NATAL DNI.**
Euangel[um] secund[um] lucam . Exsurgens maria abiit in montana . . .
- XII** Omelia uenerabilis bedae p[ro]bri decade l[ec]tione . . .
- DIE SAB B ANTE NATAL DNI**
Euangel[um] secund[um] lucam . Anno xv imper[ator] tiberii caesaris . . .
- XIII** Omelia beati gregori[us] papae decade l[ec]tione . . .
- ITEM ANTE NATAL DNI.**
- XIII** Sermo beati maximi epi . . .
- IN VIGILIIS NATAL DNI.**
Euangel[um] secund[um] matheum . Cum aut[em] desisset desponsata mater ihu maria ioseph . . .
- XV** Omel[ia] origenis decade l[ec]tione . . .
- IN NATAL DNI NOCTE.**
L[ec]tiones . iiii . de ca[us]a p[ro]ph[et]ia . . .
- XVI** Sermo beati isidori epi de nat[iv]itate d[omi]ni . . .
- XVII** Sermo beati papae leonis de nat[iv]itate d[omi]ni . . .
- XVIII** Item alius eiusdem papae leonis . . .
- XVIII** Item sermo beati fulgentii archi epi . . .
- XX** Item sermo beati maximi epi de nocte . . .
- XXI** Item alius sermo eiusdem . . .
- XXII** Item tertius sermo eiusdem . . .
- XXIII** Item quartus sermo eiusdem . . .
- Euangelium secund[um] lucam . Exiit edictum acesare . . .
- XXIII** Omel[ia] beati gregori[us] papae decade l[ec]tione . . .
- Aliud euang[el]i[um] secund[um] lucam . Pastores loquebantur ad invicem . . .
- XXV** Omel[ia] uenerabilis bedae p[ro]bri decade l[ec]tione . . .
- IN NATAL DNI AD MISSAS .**
Euang[el]i[um] secund[um] iohannem . In principio erat uerbum . . .
- XXVI** Omel[ia] uenerabilis bedae p[ro]bri decade l[ec]tione . . .
- IN NATAL SCI STEPHANI.**
- XXVII** Sermo beati fulgentii archi epi . . .
- Item innat[ur] eiusdem martiris . . .
- XXVIII** Sermo beati maximi epi . . .
- Item de miraculis beati stephani . . .
- XXVIII** Sermo beati agustini epi . . .
- Item innat[ur] eiusdem martiris . . .
- Euangelium secund[um] matheum . Ecce ego mitto ad uos p[ro]ph[et]as & sapientes . . .
- XXIX** Sermo beati hieronimi p[ro]bri decade l[ec]tione . . .
- IN SCI IOHANNIS EUANGELIIS.**
- XXXI** Sermo beati isidori archi epi . . .
- XXXII** Item sermo eusebii cesariensis de beato iohanne . . .
- Item in eodem die euangeliu[m] secundum ipsum iohannem . Dixit ih[esu]s p[ro]p[ter]o sequere me . . .
- XXXIII** Omel[ia] uenerabilis bedae p[ro]bri decade l[ec]tione . . .
- IN NATAL BEATORUM INFANTUM IN NOCINTUM .**
- XXXIII** Sermo beati seueriani epi . . .
- XXXV** Item sermo beati iohannis epi de eisde[m] innocentibus . . .
- Item innat[ur] eorunde[m] innoc[en]tium . . .
- Euangel[um] secund[um] matheum . Angelus d[omi]ni apparuit in somnis . . .
- XXXVII** Omel[ia] uenerabilis bedae p[ro]bri . . .
- IN OCTAVA DNI IDEST IN FELIX.**
- XXXVII** Sermo beati maximi epi de eisde[m] kt . . .
- XXXVIII** Item sermo origenis de circuncisione d[omi]ni . . .

xxviii Item sermo beati ambrosii archi epi
de eodem die .7

Item euangelium secundum lucam .
Cum consummati essent dies octo ut
circumcideretur puer .

xl Omel uenerabilis bedae p[ro]bi decade l[ec]t[ur]e .
D[omi]n[u]m post nat[ur]am d[omi]ni .

Euangelium secundum lucam . Erant
pater ihu & mater ammirantes super his
quae dicebantur .

xli Omel origenis de eadem l[ec]tione . **pp**

xlii **IN EPIPH[AN]IA . SERMO LEONIS**

xliiii Item cuius supra de eodem die .

xliiiii Item cuius supra de eodem die .

xlv Item sermones beati maximi epi de eod[em]
die epiphaniarum .

xlvi Item cuius supra de eodem die .

xlvii Item de eodem die epiphaniarum ser
mo beati fulgentii epi .

Item euang[eli]u[m] in epiphania sec[un]d[u]m matheu[m] .
Cum natus esset ihu in bethleem iudae .

xlviii Omel beati gregori papae decad l[ec]t[ur]e .
POST EPIPHANIAM FER[RU]M II .

Euang[eli]u[m] sec[un]d[u]m iohanne[m] . Vidit io
hannes ihu uenientem ad se .

xlviiii Omel uenerabilis bedae p[ro]bi decadem l[ec]t[ur]e .
**ITEM LECT[UR]A P[RO] EPIPHANIA
USQ[UE] IN OCTAUA H[uius] die .**

L Sermo beati maximi epi .

li Item eiusdem .

lii Item alius sermo cuius supra .

liiii Item eiusdem .

liiiii Item eiusdem .

lv Item eiusdem .

Lvi

Lvii

Lviii

Lviiii

Lx

Lxi

Lxii

Lxiii

Lxiiii

Lxv

Lxvi

Lxvii

Item sermo beati leonis papae .

Item eiusdem .

IN OCTAUA EPIPHANIAE :

Euangelium secundum matheum .

Venit ihu a galilea in iordanem ad iohannem .

Omel uenerabilis bedae p[ro]bi decade
l[ec]tione .

D[omi]n[u]m i . p[ro] theophaniam .

Euangelium secundum lucam . Cum esset
ihu annorum xii .

Omel uenerabilis bedae p[ro]bi decadem l[ec]t[ur]e .

D[omi]n[u]m ii . post theophaniam .

Euangelium secundum matheum .

Die tertia nuptiae factae sunt in cana
galilee .

Omel uenerabilis bedae p[ro]bi decad l[ec]t[ur]e .

D[omi]n[u]m iii . post theophaniam .

Euangelium sec[un]d[u]m matheum .

Cum descendisset ihu de monte .

Omelia origenis decadem l[ec]tione .

IN NAT[UR]A S[an]c[t]ae Agnetis uirg[is] .

Sermo beati maximi epi de eodem die .

Item unde supra sermo beati ambrosii epi .

D[omi]n[u]m iii . post theophaniam .

Euang[eli]u[m] sec[un]d[u]m math[aeu]m . Ascendit

ihu in nauem .

Omel origenis decadem l[ec]t[ur]e .

IN PURIFICAT[UR]E BEATAE MARIE .

Sermo beati augustini epi .

Item unde supra sermo beati ambrosii epi .

Item in eodem die purificationis .

Euangelium sec[un]d[u]m lucam . Post quam im
pl[ur]is sunt dies purgationis .

Omel uenerabilis bedae decade l[ec]tione .

IN SEPTUAGESIMA:

Lxxviii Sermo beati iohannis epi de primo homine:
Item euang. secund. math. Simile est regnum caelorum homini patri familiae.

Lxxviiii Omet beati gregorii pap. decad. lectio.

IN SEXAGESIMA:

Lxx Sermo beati iohannis epi de lapsu primi hominis:
Item decodem die. euangelium sec. lucam. Exit qui seminat seminare semen.

Lxxi Omet beati gregorii pap. decad. lectio.

IN QVINQVAGESIMA:

Lxxii Sermo beati iohannis epi de fide abrahamae:
Item decodem die. euangel. sec. lucam. Assumpsit ihu. xii. discipulos suos.

Lxxiii Omet beati gregorii pap. decad. lectio.

IN INITIO QUADRAGESIMAE:

Lxxiiii Sermo beati leonis papae.

Lxxv Item decodem die. sermo beati maximi epi.
Item decodem die. euangelium secund. matheum. Ductus est ihu. in desertum.

Lxxvi Omet beati gregorii pap. decad. lectio.

IN DIEB: QUADRAGESIMIS:

Lxxvii Sermo beati leonis papae.

Lxxviii Item eiusdem de quadragesima.

Lxxviiii Cuius supra de quadragesima.

Lxxx Item de quadragesima sermo beati maximi epi.

Lxxxi Item eiusdem de quadragesima.

Lxxxii Item cuius sup. de quadragesima.

Lxxxiii Item cuius sup.

Lxxxiiii Item cuius supra de quadragesima.

DOM I IN QUAGESIMA:

Lxxxv Sermo beati iohannis epi de iacob & esau.

Item euang. eiusdem diei sec. matheum. Assumpsit ihu. petrum & iacobum & ioh. fratre.

Lxxxvi Omet beati leonis papae decad. lectio.

Lxxxvii Item omet uenerabil. bedae prbi decad. lectio.

DOM II IN QUADRAGESIMA:

Lxxxviii Sermo beati iohannis epi de ioseph.
Item eiusdem iohannis epi de confessione peccati. Item euang. eiusdem diei sec. lucam. Gradus ihu. eiciens demonium.

Xc Sermo uenerabil. bedae prbi decad. lectio.

DOM III IN QUADRAGESIMA:

Xci Sermo beati ioh. epi de morte.
Item euang. eiusdem diei sec. iohannem. Abiit ihu. trans mare galileae quod est tiberis.

Xcii Omet uenerabil. bedae prbi decad. lectio.

DOM ANTI PALMAS:

Xciii Sermo beati ioh. epi de hieremia.
Item euang. eiusdem diei sec. ioh. Dixit ihu. turbis. quis de uobis arguit me de peccato.

Xciiii Omet beati gregorii papae decad. lectio.

IN TRADITIONE SYMBULI:

Xcv Sermo beati maximi epi de depositione eiusdem.

DOMIN IN PALMAS:

Xcvi Sermo beati maximi epi.
Item euang. secundum matheum decodem die. Cum adpropinquas ihu. hierusalem.

Xcvii Omet uenerabil. bedae prbi decad. lectio.

FER II IN FRA EB DOM:

Xcviii Sermo beati leonis papae.
Item euang. eiusdem diei sec. ioh. Proxima erat pascha iudeorum.

Xcix Omet uenerabil. bedae prbi decad. lectio.

FERIA TERTIA

c Sermo beati leonis papae
 ci Item cuius supra sermo alius
FIRIA QUARTA.
 cii Sermo beati leonis papae
 ciii Sermo beati leonis papae de eod die
INCENADNI.
 ciiii Sermo beati leonis papae
 Item euang eiusdem diei scilicet ioh
 Ante diem festam pasche sciens ihu
 quia uenit hora eius
 Omne uenerabit beatae prbi deced l&et
IN PARASCIVE
 cvi Sermo beati leonis papae
 cvii Item cuius supra sermo eiusdem
IN SABBA TO SCO.
 cviii Sermo beati leonis papae
 cxiii Item cuius supra alius
 cx Item tertius sermo cuius supra

EXPLICIUNT CAPITULA

EBDOM VAN

TE NATI DNI

LECTIO SCI EUANG

SECUNDUM IOHAN NEM;

In illo tempore. **C**um subleuasset
 oculos ihu & uidisset quia multitudo
 maxima uenit ad eum. dicit ad philippu
 Vnde ememus panes. ut manducent hi. Et rt.

OME BEATI AVG DE EAD LECT

**MIRACULA
 QVAE
 FECIT
 DÑS**

NOSTER IHS XPS.
 sunt quidem diuina opera. & ad in-
 tellegendam dm. De inuisibilibus
 ammonent humanam mentem.
 Quia enim ille non est talis substan-
 tia quae uideri oculis possit. et
 miracula eius. quibus totum mun-
 dum regit. uniuersamq; creaturam
 administrat. assiduitate uiluer.
 ita ut pene nemo dignetur ad ten-
 dere operadi mira ac stupenda. in
 quolibet seminis grano. Secunda
 ipsam suam misericordiam
 seruaat sibi quaedam quae
 faceret oportuno tempore. praeter
 usitatum cursum ordinemq; nature.
 ut non maiora. sed insolita uidendo
 stuperent. quibus cotidiana uila-
 erant. Maius enim miraculum
 est gubernatio totius mundi. qua
 saturatio quinque milium hominu
 de quinque panibus. Et tamen haec
 nemo miratur. Illud mirantur

11

homines non quia manifestum est sed quia rarum est. Quia enim & nonne patet uniuersum mundum nisi ille quid paucis granis segetes creat. Fecit ergo quomodo dicitur. Unde enim multiplicat de paucis granis segetes. Inde in manibus suis multiplicauit quinque panes. Potestas ei erat in manibus xpi. Panes autem illi quinque quasi semina erant. non quidem terrae mandata. sed ab eo qui terram fecit multiplicata. Hoc ergo animo motum est sensibus. quo et rigetur mens. Et exhibitum oculis. ubi exercetur intellectus. ut inuisibilem deum per uisibilia opera miremur. Et erecti ad fidem. et purgati per fidem. etiam ipsum inuisibiliter uidere cuperemus. quem de rebus uisibilibus inuisibilem nosceremus. Nec tamen sufficit haec intueri in miraculis xpi. Interrogemus ipsa miracula. quid nobis loquantur de xpo. Habent enim si intellegantur lingua suam. Nam quia ipse xps uerbum dei est. etiam factum uerbi uerbum nobis est.

III Hoc ergo miraculum sicut audiuius quam magnum sit. quaeremus & iam quam profundum sit. Non tantum eius superficie delectemur. sed etiam altitudinem per scrutemur. Habet enim aliquid intus. hoc quod

miremur foris. Vidimus. expectauimus. magnam quiddam. praeclarum quiddam. Et omnino diuina. quod fieri nisi ad deum non possit. Laudauimus defecto factorem. sed que admodum sicut teras pulchras alicubi inspiceremus. Non nobis sufficeret laudare scriptoris articulum. Quam eas pariter decoras fecit. nisi & iam legeremus. quid nobis per illas indicauerit. Ita factum hoc qui tantum inspicit. Delectatur pulchritudine facti. ut ammiraretur artificem. Quia autem intellegit. quasi legit. Alter enim uidetur pictura. alter uidentur litterae. Picturam cum uideris. hoc est totum uidisse laudasse. Litteras cum uideris. non hoc est totum. Quo commoneris & legere. Et enim dicis. Cum uideris litteras. si forte non eas nosti legere. Quid putamus esse quod hic scriptum est. Interrogas quid sit. cum iam uideas aliquid. Aliud tibi demonstratus est. a quo quaeris agnoscere quod uidisti. Alios ille oculos habet. alios tu. Nonne similiter apices uidetis. sed non similiter signa cognoscitis. Tu ergo uides & laudas. ille uidet. laudat. et legit & intellegit. Quia ergo uidimus. quia laudauimus. legamus & intellegamus.

IIII Dns in monte. multo magis intellegamus. quia dns in monte. uerbum est in alto. Proinde non quasi humiliter iacet.

quod in monte. Nec transeunter prae-
ter eundem est. sed suscipiendum. 7
Turba uidit. esurientes agnouit. mi-
sericorditer pauit. 7 Non solum pro
bonitate. Verum & iam pro potestate. 7
Quid enim sola prodesse bonitas. ubi
non erat panis. Unde turba esuriens
pascere tur. 7 Nisi bonitati adesset
potestas. ieiuna illa turba et esuriens
remaneret. 7 Denique & discipuli qui
erant cum dno infame & ipsi turba uo-
lebant pascere. ut non remanerent
inanes. sed unde pascere non habo-
bant. 7 Interrogauit dñs. Unde eme-
rentur panes ad turba pascendas. Et
ait scriptura. Hoc autem dicebat
temptans eum. discipulum scilicet phi-
lippum quem interrogauerat. Ipse enim
sciebat quid esset facturum. Cui ergo
bono temptabat. nisi quia ignorantia
discipuli demonstrabat. Et forte
in demonstratione ignorantiae discipu-
li. Aliquid significauit. 7 Apparebit
ergo cum ipsum sacramentum de quin-
que panibus coepit nobis loqui. Et
quid significet indicare. 7 Ibi enim ui-
debimus. Quare dñs in hoc facto igno-
rantiam discipuli uoluit interrogan-
do. quod sciebat ostendere. 7 Nam
interrogamus aliquando quod nescimus.
Audire uolentes. ut discamus. Aliquan-
do interrogamus quod scimus. scire
uolentes. utrum & ille sciat. quem
interrogamus. 7 Vtrumque hoc no-

uerat dñs. Et quod interrogabat scie-
bat. 7 Quid esset enim facturum ip-
se nouerat. Et hoc nescire philippum
sciebat similiter. 7 Quare itaque
interrogabat. nisi quia illius igno-
rantiam demonstrabat. Et hoc quare
fecit. ut dixi post intellegimus.
Andreas ait. 7 Est hic puer quidam.
qui habet quinque panes & duos pisces.
sed haec quid sunt tectantur. Cum
dixisset. philippus interrogatus.
ducentorum denariorum panes non
sufficere. quibus tanta illa turba
resiceretur. 7 Erat ibi quidam puer
portans quinque panes ordeacios &
duos pisces. Et ait dñs. 7 Facite homi-
nes discumbere. 7 Erat autem ibi
multum faenum. Et discubuerunt
ferme quinq; milia hominum. 7
Acceptit autem dñs ihs panes gratias
egit. iussit. fracti sunt panes. positi
ante discumbentes. 7 Non iam quin-
que panes. sed quod adiecerat qui crea-
uerat. quod ad tument. et de piscibus
quantum sufficiebat. 7 Parum est
turbam illam fuisse satiatam. etiam
fragmenta residerunt. & ipsa colligi
iussa sunt ne perirent. Et impleue-
runt duodecim cosinos fragmento-
rum. 7 Breuiter ut curramus. quin-
que panes intelleguntur. quinque
libri moysi. merito. non triticea
sed ordeacea. quia ad uetus testamen-
tum pertinent. 7 Notus autem

hordeum ita creatum. ut ad medullam eius uix perueniatur. Vestitur enim eadem medulla tegmine paleae. & ipsa palea tenax & inherens utcum labore & uatur. Talis est littera ueteris testamenti. uestita tegminibus carnalium sacramentorum. sed si ad eius medullam perueniatur pascit & satiat. Ferebat ergo quidam puer quinque panes & duos pisces. Si quaeramus qui fuerit puer iste. forte populus israhel erat. sensu puerili. portabat. nec manducabat. Illa enim quae portabat clausa onerabant. aperta pascebant. Quo autem pisces. Uidentur nobis significare duas illas in ueteri testamento sublimes personas. quae ungebant ad populum sanctificandum & regendum sacerdotis & regis. & ipse in misterio uenit aliquando qui per illas significabatur. Uenit aliquando qui per medullam hordei ostendebatur puer. palea uero ordei occultabatur. Venit ipse unus. utramque personam in se portans sacerdotis & regis. Sacerdotis per uictimam quam se ipsum obtulit pro nobis deo. Regis. quia regimur ab eo. et aperiantur quae clausa portabantur. Cratias illi. impleuit per se. Quod per uetus testamentum promittebatur. & frangi iussit panes. frangendo multiplicati sunt. Nihil uerius. Quinque enim illi libri moysi.

quam multos libros cum exponantur. tanquam frangendo. id est differendo fecerunt. Sed quia in illo ordeo ignorantia primi populi tegebatur. de quo primo populo dictum est. Quam diu legitur moyses. uelamen supra corda eorum positum est. Nondum enim ablatum erat uelamen. Quia nondum uenerat xps. Nondum uelam templi fuerat illo in cruce pendente conscissum. Quia ergo ignorantia populi erat in lege. propter ea temptatio illa domini. ignorantiam discipuli demonstrabat. Nihil igitur uacat. Omnia innuunt. sed intellectu rem requirunt. Nam & ipse nomen pastus populi. populum significabat sub lege constitutum. Carenti quinque milia erant. nisi quia sub lege erant. quae lex quinque libris moysi & plerumque. Unde & illis quinque portibus languidi prodebantur. non sanabantur. Ille autem ibi curauit languidum. Qui et hic turbas de quinque panibus pascit. Nam & supra faenum discumbebant. Carnaliter ergo sapiebant. & in carnalibus quiescebant. Omnis enim caro faenum. Quae sunt etiam illa fragmenta. nisi quae populus non potuit manducare. Intelleguntur ergo quaedam secretiora intelligentiae. quae multitudo non potest capere. Quid ergo restat. nisi ut secretiora intelligentiae. quae

non potest capere

multitudo illis credantur qui idonei
sunt & alios docere sicut erant apos-
toli unde duodecim eo fini imple-
ti sunt. Factum est hoc & mirabi-
liter quia magnum factum est
& utiliter quia spiritale factum est.
Qui tunc uiderunt ammirati sunt.
Nos enim non miramur cum audiu-
mus. Factum est enim ut illi ui-
derent. Scriptum est autem ut
nos audiremus. Quod illis oculi ua-
luerunt hoc in nobis fides. Cer-
nimus quippe animo quod oculis non
potuimus. Et praelati illis sumus
quod de nobis dictum est. Beati qui
non uident & credent. Adde autem
quia forte intelleximus. Quod illa ^{turba}
non intellexit. Et uere nos pas-
sumus qui ad medullam hordei
peruenire potuimus.
Denique homines illi qui uiderunt
quid putauerunt. Illi inquit homi-
nes cum uidisset quod fecerat signu-
dicebant. Quia hic est uere prophe-
ta. Forte adhuc ideo prophetam
xpm putabant qui super faenum
discumbebant. Erat autem ille dñs
proph&arum impletor proph&arū
scificator proph&arum sed & pph&a.
Nam & moysi dictum est susertabo
eis proph&am similem tui. Simi-
lem secundum carnem non secundu-
maiestatem. Et de ipso xpo illam
dñi promissionem habere intellectu.

In actibus apostolorum exponitur
& legitur. Et ipse dñs des̄ ait. Non
est propheta sine honore nisi in patria
sua. Propheta dñs et uerbum dī dñs.
& nullus proph&a sine uerbo dī prophe-
tat. Cum propheta uerbum dī et
proph&a uerbum dī. Meruerunt
priora tempora prophetas afflatores
& impletos uerbo dī. Meruimus nos
prophetam ipsum uerbum dī. Sic
autem propheta xps dñs prophetarū
sicut angelus xps dñs angelorum.
Nam et ipse dictus est magni consilii
angelus. Verum tamen alibi quid
dicit proph&a quia non legatus neq;
angelus sed ipse ueniens saluos faciet
eos. Id est ad saluos faciendos eos.
Non mittit legatum non mittit ange-
lum sed ueniet ipse. Quis ueniet &
ipse angelus certe non per angelum.
Nisi quia iste sic angelus ut etiam dñs
angelorum. Et enim angeli lati-
ne nuntii sunt. Si xps nihil adnun-
tiar& angelus non diceretur. Si xps
nihil proph&ar& proph&a non dice-
retur. Exortatus nos ad fidem et
ad capeſſendam uitam eternam aliquid
p̄sens annuntiauit aliquid futurum
p̄dixit. Ex eo quod p̄sens annuntiauit
angelus erat. Ex eo quod futurum
p̄dixit propheta erat. Ex eo quod
uerbum dī caro factum est et angelo-
rum & prophetarum dñs erat.

EBDOMADA IIII ANTE NATALE DNI

LEC SCI IUVSIC MATHEU

In illo tempore. **E**t cum adpropinquassent hierosolimis & uenissent bethsage ad montem oliueti. et ceter.

II OMELIA BEATI IOHANNIS EPISCOPE EADEM LECT

Puto res ipsa exigit ut quaeramus. **F**requenter quidem ihesus uenit in hierusalem. sicut iohannes testatur. **N**umquam tamen sibi adhibuit ministerio iumentorum. **N**ec remorum uentia circa se ornamenta constituit. **N**ec ad terribilem laudem suae diuinitatis animas populi excitauit. **N**isi modo quando ut pateret ascendit. **I**deo ergo cum tanta gloria est ingressus. ut amplius illorum aduersus se excitaret inuidiam.

Quia iam tempus passionis eius instabat. & non mors eum urgebat. sed ipse magis aduersum se compellebat mortem.

Quoties enim de manu sacerdotum elapsus euasit. cum esset uisibilis factus.

Quando iudei xpm uoluerunt occidere. tangere eum non potuerunt. **Q**uando autem xps secutus est mortem. parere ei iudei non potuerunt. **E**rgo si xps eos prouocauit. ne forte de morte sua fecit eos innoxios. absit. **E**xcitauit eos ut facerent quod antea uoluerant. sed ut possint facere. quod prius uolebant. facultas eis data est. **N**on mutata uolun-

tas. **T**unc ihesus misit duos discipulos. dicens. **I**te in castellum quod contra uos est. & confectum inuenietis asinam alligatum & pullum cum ea soluite & adducite mihi. **A**sinam & pullum eius iudaeis sunt & gentes. **J**udaea enim secundum dm. mater est gentium.

Sic enim dicit ad eam ds. per esaiam prophetam. **E**t constituam principes tuos sicut antea & consiliarios tuos. sic ab initio. **E**t tunc uocaberis ciuitas iustitiae & mater ciuitatum. **I**dest & ecclesiarum fidelis sion. **P**ropter quasdam tales similitudines animalibus. hic ad similitudinem homines. **O**mni uel diuinitatis non cognoscentes. **E**st enim animal hoc inmundum. **E**t praeteris paene iumentis magis irrationabile. **E**t stultum. **E**t infirmum. **E**t ignobile. **E**t oneriferum magis. **S**ic fuerunt & homines ante xpm. idolatriis & passionibus diuersis inmundi. **E**t irrationabiles uerbi ratione carentes. **Q**antum ad dm stulti. **Q**uidam autem stultius. quam factorem contempnere quasi facturam. **E**t opus manuum suarum adorare quasi factorem. **S**unt infirmi secundum animam & ignobiles. non ualentes resistere passionibus suis. et oblitum generationem suam celestem. facti fuerant serui passionum suarum. & daemonum quibus resistere non ualuerunt. **E**t quicumque daemonum uel philosophorum cuiusque erroris.

uel dogmatif alicuius sarcinam eis uo-
luit sibi imponere sufferebant. Et omnia
non bona patientia subportabant nec
resistebant. Propter que omnia
& apostolus ad corinthios dicit. Vide
te uocationem uestram fratres. quia
non multi sapientes secundum carne.
Non multi fortes. Non multi nobiles.
Sed quae stulta sunt mundi elegit deus.
ut confundat sapientes. & infirma mun-
di elegit deus. ut confundat fortia & ig-
nabilia. & contemptibilia mundi elegit
deus. et quae non sunt. ut ea quae sunt
destrueret. **A**t ubi xpi super eos ascen-
dit & induxit in templum lauati per
baptismum. facti sunt de immundis
animalibus homines scilicet. Percepta
enim uerbatione sapientia di. facti
sunt rationabiles & prudentes. Et
inuenta est in rationabilitate eorum esse
simplicitas. & stultitia eorum man-
suetudo. Nam simplicitas sine ratio-
ne uerbi. hominis in rationabilitate
est. Et mansuetudo si non sit propter
deum. stultitia est. Adhuc autem ac-
cepta gratia. & recognita generatione
sua caelesti. Facti sunt de infirmis
& ignobilibus fortes & nobiles. &
quae uidebantur infirmitas. innocen-
tia est inuenta in eis. Ignobilitas
autem humilitas. innocentia sine deo.
infirmitas aestimatur. Et humili-
tas non propter deum. ignobilitas iudi-
catur. Item reicientes a se onera dae-

9
monum. & suscipientes super se iugum
xpi suaue. & onus eius leue. Et ipsi
se forem in cordibus suis suscipientes
facti sunt patientes. Nam patien-
tia in rationabilis. onerifera aestimatur.
Ligata. id est diabolici erroris uinculo
impedita. ut non haberet libertatem
ire quo uellet. Nam omnes homi-
nes antequam peccemus. liberum qui-
dem habemus arbitrium. si uolumus
sequi uoluntatem diaboli an non.
Quod si semel peccantes obligauerimus
nos operibus eius. Iam nostra uirtute
euadere non possumus. sed sicut nauis
fracto gubernaculo illuc ducitur. ubi
tempestas uoluerit. sic & homo diui-
nae gratiae auxilio perditum per pecca-
tum. Non quod uult agit. sed quod
diabolus uult. Et nisi deus ualida ma-
nu misericordiae suae soluerit eum. us-
que ad mortem in peccatorum suorum
uinculis permanebit. Ergo nostra qui-
dem uoluntate. & negligentia alliga-
mur. sed per dei misericordiam absolu-
mur. Sicut enim uidemus in istis
mundialibus regnis. Quomodo in
primis quidem. nemo potest facere
seipsum regem. sed populus creat sibi
regem quem elegit. sed cum rex ille
fuerit factus. & confirmatus in regno.
Iam habet potestatem in hominibus.
& non potest populus iugum eius de
ceruice sua repellere. Nam prima
quidem in potestate populi est facere.

sibi regem quem uult . . . factum autē
de regno repellere . lam non est in po
testate eius . & sic uoluntas populi
postea in necessitatem conuertitur .
Sic & homo priusquam peccet . liberū
habet arbitrium . Utrum uelit sub
regno esse diaboli . Cum autem se
peccando tradiderit sub regno ipsius .
lam non potest de potestate eius exi
re . sed sic prima uoluntas eius in ne
cessitatem conuertitur . Et hoc ē
quod homines seculares & peccatores
dicere solent . Nam quid nolumus
esse scī . Et quis non uult esse iustus .
sed non possumus . Verum quidem
est quod dicunt . sed non habent ex
cusationem . Quia primum potuerunt
non esse sub potestate diaboli . si uoluis
sent . Postquam uero posuerunt
thronum diaboli in cordibus suis .
lam nemo potest eos de potestate dia
boli eripere . nisi solus dñs . Soluite
inquit . Quomodo . per doctrinam
uestram . & per miracula uestra . Quia
omnes iudaei & gentes per apostolos
sunt liberati . Adducite mihi ad
ministerium . id est ad gloriam cor
rigite illos . Quos autem misit
apostolos . Quia per duo generalia
mandata . Omne genus hominum
de peccato absoluitur . Qualia .
Dilige dñm dñm tuum . ex toto corde
tuo . & proximum tuum sicut te
ipsum . In his duobus omne peccatū

& pellitur . & omnis iustitia consumma
tur . Aut certe ad duo . Quod tibi
non uis . alii nefeceris . Item quod
uultis ut faciant uobis homines . facite
& uos similiter . Quidam autem duos
istos . petrum & philippum apostolos
& ponit intellegi oportere . Quo hi pri
mum transgredientes iudaicos fines .
gentes adduxerunt ad xpm . Phi
lippus quidem samariam . quam ipsam
samariam a sinam esse inter prexatur .
Petrus autem gentes . Accipiens cor
nelium & gentibus quasi samariae
pullum . Et si quis uobis dixerit aliquid .
dicite dñs opera uestrorum desiderat .
Nedicatis dñs tuus . neque dñs noster .
neque dñs iumentorum . ut intellegant
omnes . quia ego solus dñs . Non solum ani
malium . neque solum eorum qui mihi
subditi sunt . sed omnium hominum
& iam qui mihi contrarij sunt . Nam
& peccatores conditione quidem mei sunt .
uoluntate autem sua diaboli . Meus est
enim orbis terrae . & plenitudo eius .
Dñs opera uestrorum desiderat . Iustum
est ut aliquando creatura seruiat suo fac
tori . Gentes enim dñs in potestate dia
boli pro tempore reliquit ut temptet .
non in aeternum contempsit ut pendat .
Necesse est autem . ut fiat quod scriptum
est . Homines & iumenta saluabis dñe .
Confestim autem remittet eos . Ani
mal quidem postquam ingressum est
in hierusalem iudaeae . ad dñm suam re

missum est. Animalis autem propheta
in iudea remansit. Nam de animali
illo non hoc quod uidebatur necessarium
erat xpo. sed illud quod intellegebatur.
Idest non caro sed ratio. Ideoque caro
remissa est. ratio autem reserua. Aut ita.
Non dixit. & iterum remittit eos ad te.
sed tantum remittit eos. ut ne ministeriu
precederet rationem. Namputo in pri
mis homines. Non sermone nudo uocauit
apostolorum. sed per uirtutem sps sci sol
uit pariter & adduxit. Postquam
autem adduxit. iterum dimisit eos in
arbitrio. Ut labore suo comitante
gratia iustificentur. Nam quod uocati
sumus di est. Quod autem digne uocatio
ne uiuimus. nostrum pariter & di est.
Hoc est quod ait. Iterum remittit eos.
non ad diabolum qui prius tenebat eos.
sed in arbitrio suo. adiuuante scilicet gra
tiae dono. Hoc autem totum factum
est ut impleretur quod dictum est per pro
phetam dicentem. Dicne filiae sion.
Ecce rex tuus uenit tibi mansuetus. se
dens super asinam. & pullam filium ui
menti. Dns noster ascendens ad
mortem in hierosolimam. magnam
gratiam pacis & concordiae. mando
uniuerso. quasi in testamento reliquit.
In ministerium enim gentium futurarum.
sedens super asinam & pullum eius. in
templum intrauit. & sic gentes iudeis
coniunxit. Sciens autem propheta
malitiam iudeorum. Quia contradic

turi fuerant xpo ascendenti in templum.
Ideo ante praemonuit. ut per hoc signum
cognoscerent regem suum. iudeis dicens.
Ecce rex tuus uenit tibi mansuetus. se
dens super asinam & pullum eius. Ecce
ostendens est uerbum. Idest. uidete
non carnali aspectu. sed spiritali intell
tu. operauit tutum eius aspiciete. non
schema uisionis eius. Si enim schema
eius aspexeritis. decipiendi estis in na
tura humana. Si autem opus eius con
sideraueritis. saluandi estis in uirtute
diuina. Ante tempora autem multa
constitutus propheta. Uidens cum spi
ritali aspectu. qui nondum fuerat natus.
Ideo dicebat. Ecce ut ostenderet quia
ille de quo loquebatur. Antequam nasce
retur iam erat. Cum ergo uideritis
eum in templo. O iudaei. Nolite super
be agere contra eum dicentes. In qua po
testate facis haec. Quia ecce rex tuus
mansuetus uenit tibi sedens super asinam.
Nolite considerare in qua potestate facit.
sed considerate tantum facere potest.
quod hoc credere est. Illud autem temptare.
Ecce rex tuus uenit tibi mansuetus sedens
super asinam. Nolite dicere. nos
regem non habemus nisi tantum modo
caesarem. Ecce rex tuus uenit tibi
mansuetus. sedens super asinam.
Si intellexeris. uenit tibi. Si non in
tellexeris. ueniet contra te. Idest
si intellexeris. ueniet ut saluet te.
Et sub pedibus tuis subiunget gentes.

ut gaudens per proph&am dicas .7
Quo d& excelsus terribilis . Et rex mag
nus super omnem terram . Subiecit
populos nobis . Et gentes sub pedib;
nris . Elegit nos hereditatem sibi spe
ciem iacob quam dilexit .7 Sicutem
non intellexeris . ueniet ut perdat
te . & de templo scitatis expellat . Et
aliam sponsam de gentibus castiorem
inducat incubiculum scitatis .7 Ut
tu proiecta . Et in tenebris constituta
dicas per ierolomonem .7 Ne aspe
xeritis me . quod ego sum demigrata . qm
disprexit me sol .7 Ut cognoscere
mansuetudinem uementis . Considera
speciem aduentus eius .7 Non sedet
in curru aureo pretiosa purpura sul
gens .7 Nec ascendit super feruidu
equum discordiae amatorem & litis .
Qui glorie iactantia pectus habet
repletum . Quid longe odoratur bel
lum & gaudet ad uocem tubae . Et
cum uiderit sanguineam pugnam dicit
in corde suo . bene factum .7 Sed se
dit super asinam . tranquillitatis &
pacis amicam .7 Non autem uidet
in circuitu eius splendentes gladios .
Aut cetera ornamenta armorum ter
ribilium . sed qui in amos frondentes
testimonia pietatis .7 Venit ergo man
suetus . Non ut propter potentiam ti
meretur . sed ut propter mansuetu
dinem amaretur .7 Sedens super
asinam & pullum eius .7 Ergo sup

matrem sedebat . Numquid & super
pullum sedebat . Tamen & sic corporali
ter fieri non poterat . ut super animal
utrumq; sederet .7 Spiritualliter po
terat cum esset d& . Ut & iudeis se
deret & iugentibus simul .7 Sedere
autem est super iumenta . Idest in p
cordis eorum habitare .7 Ut dicat
illis xps . Tollite onus meum super
uos . Et uidete quia mitis sum & humi
lis corde .7 Mansueti enim mansue
tum debent portare . Qui uocauit eos
seffor . Non ut illos puniat propter
p&ccata eorum . sed ut ipse requiescat
in eis propter mansuetudinem eoru .7
Nam sicut hoc genus iumentum siquid
erat in simplicitate erat . & non in aspe
ritate . Ita & homines qui credider
in xpm . siue & iudeis . siue ex gentib;
ante xpm . Non in malitia sed in ig
norantia p&ccauerunt . Ideo sederi
debent non puniri sub graui seffore .7
Nam sicut p&ccatores . equi sunt diabo
li . Ita & sc& equi dicuntur xpi .7 Quia
diabolus in peccatoribus sedens . Insti
gat eos per desertia facinorum .7 Idest
per fornicationes . per auaritias .7 Xps
autem sedens in sc& . dirigit eos per
plana iustitiae . Idest in castitate in
humilitate .7 Ergo equitatus diaboli
perditio est .7 Equitatus autem
xpi salus .7 Sicut abbaeue dicit . In can
ticis suis ad ipsum .7 Qui ascendis super
equos tuos & equitatus tuus sanctus est .7

11
Ergo induxit populum in tem plu.
ut gentes iudaeis coniungat .7 ut
impleat quod iacob benedicens . filia
suam iudam prophetauit . alligavit in
quit adurtem pullum suum .7
Quae est illa uitis .7 Iudaea quae de
aegypto translata est . & in oriente plan
tata .7 Et sicut prophetauit noe de
filio suo dicens .7 Benedictus filius
meus . sem .7 Dilate dñs iafeth . et in
habitet in tabernaculis sem .7 Semen
pater erat iudaeorum .7 Iafeth autē
pater gentium .7 Quae per xpm in
gressae sunt in tabernacula iudaeorum .7

¶ Sentes autem discipuli . fecerunt sicut
preceperat eis ihs . & adduxerunt asi
nam & pullum .7 Quō euntes apostoli
soluerunt asinam alienam . ministeriū
quidem fuit illorum . uirtus autem
& auctoritas xpi .7 Nec enim potuis
sent tollere iumentum alienum . Ab
illo domino quoniam eos cognoscebat qui
essent . nisi praeueniens sps xpi . Cor
domini eius praeparasset addandum .7
Sic quod apostoli soluerunt iudaeos . ut
gentes de uinculo inimici . In prima
quidem facie . eorum uidebatur opus .
reuera autem uirtus fuit . & gratia xpi .7

Nec enim a xpo duodecim constituti .
totum mundum ligatum sub potestate
diaboli soluere potuissent . nisi gra
tia xpi confregisset uirtutem inimici .7

¶ Et imposuerunt super eos uestimenta sua
& eum desup sedere fecerunt .7

¶ Uestimenta sunt praecepta diuina . &
gratia spiritalis .7 Sicut enim nudita
tis turpitudine uestimento tegitur .
sic naturalia mala carnis nr̄e . precep
tis & gratia diuina teguntur .7 Omnis
enim homo naturaliter . non solum
pccator est . sed & iam totum pccatū .
dicente apostolo .7 Erasmus natura
filii nr̄e sicut & ceteri .7 Unde & adam
ideo se uidit nudum . id est pccatorem .
Et ideo solus fici . id est mandatis aspe
re legis . cooperuit nuditatem suam .7
Et alibi promittens dñs iustitias suas
& gratias ablaturum de gente iudaea .
sic dicit per osee propheta .7 Et auise
ram uestimenta mea . & linteamina .
Et ostendam gentibus turpitudinem
suam .7 Ergo imposuerunt uestimen
ta sua super eos . id est mandata . &
gratias . quas ipsi acceperunt a xpo .
super iudaeos & gentes imposuerunt .
id est tradiderunt .7 Nec enim requi
escere in eis potuisset xps . nisi man
data eius fuissent in eis .7 Plurima
autem turba uestimenta sua sterne
bant . Alii autem caedebant ramos
de arboribus . & sternebant in uia .7
Uidelicet ut uemente calcarentur iu
mento .7 Uestimenta sunt mandata .
sicut diximus .7 Frondes autem spe
ciem tenent pietatis .7 Quō ergo
omnia mandata legis & species iu
daicae religionis xpianis fuerant
conculcanda in uia . id est in xpo .

Idco iam tunc illa sub pedibus iumentu
sternebant in uia .7 Et uide quo super
iumentum quidem apostoli posuerunt
uestimenta sua sub pedibus iumentu c&e
ra turba iudaica .7 Quo mandatis quide
apostolorum sternuntur xpiani . & ad
ornantur . legis autem mandata concul
cant .7 Quoties cumque enim circum
cisionem spernimus . sacrificia iudeoru
pro nihilo aestimamus . & ceteras consu
&udines iudaicas reprobamus . Ues
timenta iudaicorum quibus ipsi indueban
tur . Nos qui sumus & gentibus sub pedi
bus nr̄is calcamus . Alius autem sic . Qui
uestimenta inquit deposuerunt super
asinam . apostolis aut ceteriq; doctores .
Uestimenta autem decussunt & scemata
gloriae .7 Gloria ergo quam xps acce
pit a patre . & dedit discipulis suis . Dis
cipuli accipientes eam a xpo dederunt
gentibus ut delectabiliter xps sederet
in eis sicut ipse dicit .7 Et ego gloriam
quam mihi dedisti deditis . ut sint una
sicut & nos unum sumus .7 Turba aut
quae uestimenta sua sternebant in uia .
Credentes erant . & circum cisione . qui
gloriam quam habebant & lege . uiden
tes xpm deiecerunt in terram . semet
ipsos humiliantes . & eam apostolo paulo
dicentes .7 Secundum iustitiam quae
ex lege est . conuersatus sum sine quere la
sed quae mihi fuerunt lucra . haec & is
timauit propter xpm detrimenta . et
arbitror stercora esse . ut xpm lucrificia .7

Qui autem ramos de arboribus praecide
bant frondentes . ipsi erant credentes .
& eruditi doctores . qui ex prophetis
accipientes & exempla uia de xpo . quasi
de arboribus semper uirentibus . Et num
quam folia uerborum suorum deicienti
bus .7 Ramos ergo frondentes ante
pedes subiugalis . hoc est gentilis populi
sternebant . ut per ea exempla . quasi
per ramos uirentes sine offendiculo am
bularer per uiam uitae istius . donec
introidet in seuarium di .7 Turba au
quae praecedebat & quae sequebatur cla
mabat dicens .7 Osanna filio dauid .
& cetera . Memores populi mirabiliu
eius quae ostendit eis & sanitatum quas
prestauit eis . exultantes cordibus suis
ante et retro . clamabant . Osanna filio
dauid . Qui praecedebant seniores erant .
id est patriarche . prophetae ceterique
sei . qui ante aduentum xpi de aduen
tu eius . Et praedixerunt & cognoue
runt .7 Sequentes autem iuniores .
id est apostoli . martires . ceterique
doctores . Qui post ascensum xpi de re
surrectione eius . et de ascensu at de
operibus . predicauerunt & predicant .
Et diuersis quidem temporibus fuerunt
tamen in omnibus unius exultationis
sp̄s fuit .7 Et illi quidem prophetan
tes . de xpo uenturo . Clamauerunt .7
Benedictus qui uenit in nomine dni .7
Isti autem laudantes clamabant de ad
uentu xpi iam adimpleto .7 Osanna

autem quidam interpretantur gloria.
 Alii uero redemptionem. Alii saluifi-
 ca. siue saluam fac. Nam et gloria
 illi debetur. & redemptio illi conuenit.
 qui omnes redemit. & pretiosi sui san-
 guinis effusione saluauit. Quicum
 do patre & sco spu uiuit et regnat in
 secula seculorum. amen.

**EBD. III. ANTE NATAL. DNI.
 LIC. SCI. IYAN. SEC. IYCAM.**

In illo tempore. Dixit ih̄s discipulis
 suis. Erunt signa in sole & lune &
 stellis & in terris pressura gentium. et cetera.

III. OME. BEATI GREGORII PP.

DNS ac redemptor noster para-
 tos nos inuenire desiderans.
 senescentem mundum quae
 mala sequantur denuntiat. ut nos
 ab eius amore conpescat. Ad propin-
 quantem eius terminum. Quanta
 percussiones praecueniant innotescit.

Ut fidem metueret in tranquillitate
 nolimus. Uicinum eius iudicium. ut
 percussioibus ad trita timeamus.

Huic & enim lectioni sci euangelii. qua
 modo uestra fraternitas audiuit.

Paulo superius dñs premisit dicens.

Exsurgat gens contra gentem. Et reg-
 num aduersus regnum. Et erunt ter-
 rae motus magni per loca pestilentiae
 & fames. Et quibusdam inter po-
 sitis. hoc quod modo audistis. adiu-
 nit. Et erunt signa in sole & luna
 & stellis. & in terris pressura gentium.

preconfusione sonitus maris & fluctuum.

Ex quibus profecto omnibus. alia iam
 facta cernimus. Alia in proximo uen-
 tura formidamus. Nam gentem
 super gentem & surgere earumque
 pressuram terris insistere. plus iam
 in nostris tribulationibus cernimus.
 quam in codicibus legimus. Quod
 terrae motus urbes innumeras sub-
 ruat. ex alius mundi partibus. scitis
 quam frequenter audiimus.

Pestilentias sine cessatione patimur.

Signa uero in sole & luna & stellis. Ad
 hac aperte minime uidemus. sed quia
 & haec non longesunt. Ex ipsa iam
 aeris immutatione colligimus. Quam-
 uis priusquam italia gentili gladio
 ferienda traderetur. Igneas in caelo
 acies uidimus. ipsum qui postea hu-
 mani generis fusus est sanguinem co-
 ruscantem.

Confusio autem ma-
 ris. & fluctuum. Neceam noua exor-
 ta est. sed cum multa iam prenuntia-
 ta completa sunt. Abiam non est.
 quod sequantur. etiam pauca quae
 restant. Quia sequentium rerum cer-
 titudo est. praeteritorum exhibitio.

Hac nos fratres karissimi. Idcirco
 dicimus. ut ad cautele stadium.
 ue mentes euigilent. Ne securitate
 torpeant. Ne ignorantia languer-
 cant. sed semper cas. & timor solli-
 citas. & in bono opere sollicitudo con-
 firmet. Pensantes hoc quod redemp-

toris sui uoce subiungitur. . . Res-
centibus hominibus. pro timore &
expectatione. quae super uenit in
uniuerso mundo. Nam uirtutes
caelorum mouebuntur. . . Quidem
dicit uirtutes caelorum. Nisi ange-
los. Archangelos. Thronos. do-
minationes. principatus. Et po-
testates appellat. Quae in adien-
tu districti iudicis. nostris tunc
oculis uisibiliter apparent. Ut dis-
trictae tunc a nobis exigant. hoc
quod nos modo inuisibilis conditor
acquanimiter portat. . . Ubi & sub-
ditur. . . Et tunc uidebunt filium
hominis uenientem in nubibus. in po-
testate magna & maiestate. . . Ac si
aper te dixerunt. . . In potestate &
maiestate uisuri sunt. Quem in ha-
militate positum audire noluerunt.

Ut uirtutem eius tanto tunc dis-
trictius sentiant. Quanto nunc cer-
uicem cordis ad eius patientiam
non inclinant. . . Sed quia haec con-
tra reprobos dicta sunt. . . Mox ad
electorum consolationem uerba
uertuntur. . . Nam subditur. . .

His autem fieri incipientibus. Respi-
cite. et leuate capita uestra. Quo-
ad propinquat redemptio uestra. . .

Ac si aper te ueritas electos suos am-
moneat dicens. . . Cum plaga
mundi crebrescant. Cum terror
iudicii uirtutibus commotis os

tenditur. Leuate capita. Idest & hi-
larate corda. . . Quia dum finitur
mundus. cui amici non estis. prope-
fit redemptio quam quaesistis. . .
In scriptura etenim sacra sepe caput
promente ponitur. quia sicut capi-
te reguntur membra. Ita cogitatio-
nes mente disponuntur. . . Leuate
itaque est ^{capitulum} mentes nostras ad gau-
dia patriae caelestis erigere. . .
Qui ergo dominum diligunt. & mundi fine
gaudere. atque hilarescere iubentur. . .
Quia uidelicet cum quem amant
mox inueniunt. dum transit is
quem non amauerunt. . . Absit eni-
ut fidelis quisque quidem uidere desi-
derat. demandi percussioibus
lugeat. quem finiri eisdem suis per-
cussioibus non ignorat. . . Scrip-
tum namque est. . . Quicumque
uoluerit amicus esse seculi huius.
inimicus dei constituetur. . . Qui
ergo ad propinquante mundi fine
non gaudet. Amicum se illius testa-
tur. atque per hoc inimicus dei esse
conuincitur. sed absit. hoc a fide-
lium cordibus. Absit ab his. qui &
esse aliam uitam perfidem credunt.
Et eam per operationem diligunt. . .
Ex mundi enim destructione luge-
re eorum est. qui radices cordis in
eius amore plantauerunt. qui se-
quentem uitam non quaerunt. qui
illam neque esse suspicantur. . .

Nos autem qui caelestis patriae gaudia aeterna cognovimus. festinare ad ea quanto magis debemus. Optandum nobis est citius pergere. atque ad illam viam breviori pervenire.

Quibus enim malis non mundus arguetur? Quae nos trifida quae aduersitas non angustat? Quid est vita mortalis nisi via? Et quale sit fratres mei perpendite. in labore vitae lasciscere. Et tamen eandem viam nolle finire.

Quod autem calcari mundus ac despicere debeat. Redemptor noster. provida comparatione manifestat. cum protinus adiungit. Videte ficulneam & omnes arbores cum producant iam ex se fructum. semis quo prope est aestas.

Ita & vos cum uideritis haec fieri. sentite quo prope est regnum dei. Aperte dicat. Quia sicut ex fructu arborum vicina aestas agnoscitur. Ita & ruina mundi prope esse cognoscitur regnum dei. Quibus profecto uerbis ostenditur. quia fructus mundi ruina est. Ad hoc enim crescit. ut cadat. Ad hoc germinat. ut quaeque germinauerit. cladibus consumat. Bene autem regnum dei aestati comparatur. quia tunc meritis nostris nebula transeunt. & ut aedificia aeterni solis claritate fulgescunt. Quae omnia sub magna certitudine confirmantur. cum subiungitur sententia quae dicitur. Amen dico uobis. quia non praeteribit generatio haec donec omnia

fiant. Caelum & terra transibunt. uerba autem mea non transient. Nihil enim interum corporaliam natura caelo et terra durabilius. Et nihil interum natura. tam uelociter quam sermo transit. Verba enim quousque imperfecta sunt. uerba non sunt. cum enim perfecta fuerint. omnino iam non sunt.

Quia nec perfici nisi transeundo possunt. At ita ergo. Caelum & terra transibunt. uerba autem mea non transient. Ac si aperte dicat. Omne quod apud uos durabile est. et sine mutatione durabile ad aeternitatem non est. Et omne quod apud me transire cernitur. fixum & sine transitu tenetur. Quasi sine mutabilitate manentes sententias & primit meus sermo qui transit. Et ecce fratres mei. iam cernimus quod audiebamus. Nouis cotidie & crebrentibus malis mundus arguetur.

Ex illa plebe innumera quanti remanseritis aspiciatis. & tamen adhuc cotidie flagella urguent. repentini casus opprimunt. Noue nos & in prouisa clades adfligunt. Sicut enim in iuuentute uiget corpus. forte & in colome manet pectus. torosa ceruix. plena sunt brachia. In annis autem senilibus. stectura curuatur. Ceruix exsiccata deponitur. frequentibus suspiriis pectus urguetur. uirtus deficit. Loquentis uerba anhelitus intercidit. Nam & si languor desit. plerumque senibus ipsa sua salus. egritudo est.

Itamundus in annis prioribus uelut
in iuuentute uiguit . ad propagandam
humani generis prolem robustus fuit .
salute corporum uiridis . opulencia
rerum pinguis . **A**t nunc ipsa sua
senectute deprimitur . Et quasi adu-
cinam mortem molestus crescentibus
arguetur . **N**olite ergo fratres
mei diligere quem uideti s̄ diu stare
non posse . **P**raecepta apostolica
in animo ponite . Quibus nos ammo-
nē dicens . **N**olite diligere mundū .
neq; ea quae in mundosunt . Quia si quis
diligit mundam . Non est caritas pa-
tris in eo . **N**udus tertius fratres
agnouistis quod subito turbine anno-
sa arbuta eruta . destructae domus .
atq; ecclesiae a fundamentis euer-
sae sunt . **Q**uanti ad uesperum sani
atq; incolomes . acturos se in crastinū
aliquid putabant . **E**t tamen nocte
eadem repentina morte defuncti sunt .
Sed considerandam nobis est . Quod ad
haec agenda inuisibilis iudex . uenti-
tenuissimi spiritum mouit . unius
procellam nubis excitauit & terram
subruit . Casura tot aedificiorum
fundamenta concussit . **Q**uid ergo
iudex iste facturusest . cum per semet
ipsum ueniens . in ultionem peccatorū
ira eius & arserit . **S**i portari non
potens . cum per tenuissimam nube
ferit . uirae eius praesentia . quae
caro subsistit . **S**i uentum mouit et

terram subruit . concitauit aera
& tot aedificia strauit . hanc distinc-
tionem uenturi iudicis . Paulus con-
siderans ait . **H**orrendum est inci-
dere in manus di uuentis . **H**anc
psalmista & primit dicens . **O**ma-
nifestus uenit & dñs noster & non silebit .
Ignis in conspectu eius ardebit . & in
circuitu eius tempestas ualida . **D**is-
trictionem quippe tantae iustitiae .
tempestas ignisque comitantur . quia
tempestas & aminat quos ignis exurat .
Illam ergo diem fratres km̄ illum an-
te oculos ponite . & quicquid modo
graece creditur . in eius comparatione le-
uigatur . **D**e illo & enim die per phe-
tam dicitur . **J**uxta est dies dñi mag-
nus . iuxta & uelox nimis . **U**ox diei
dñi amara . **T**ribulabitur ibi fortis .
Dies ire dies illa . **D**ies tribulationis
& angustiae . **D**ies calamitatis & mise-
riae . **D**ies tenebrarum & caliginis .
Dies nebulae & turbine . **D**ies tubae
& clangoris . **D**e hac die dñs . te-
rum propheta dicit . **A**dhuc se-
mel et ego mouebo . non solum terram
sed & caelum . **E**cce ut praediximus
aerem mouit . & terra non subsistit .
Quis ergo ferat cum caelum mouerit .
quid autem terrores quos cernimus . Ni-
si sequentis irae praecones dixerim .
Unde & considerare necesse est . quia
ab illa tribulatione ultima . tantum
sunt tribulationes iste dissimiles .

Quantum a potentia iudicis persona
preconis distat. **I**llum ergo diem
fratres karissimi tota intentione
cogitate. vitam corrigite. mores mu-
tate. mala temptantia resistendo
vincite. Per peccata autem fl&ib:
punite. **A**dventum namque ae-
terni iudicis. Tanto securiores quan-
doque uidebitis. quanto nunc dis-
trictionem illius timendo puenitis.

EBD II ANTE NATL DNI
SERMO BEATI MAXIMI EPI

T **C**ITUR quo post tempus spiritalib:
sepulis reficere nos debemus. Uide-
mus quid euan gelica lectio profiqua-
tur. **A**it enim dñs. sicut audiui-
mus de aduentus sui tempore. sicut
fulgur coruscans de sub caelo. Ita erit
aduentus filii hominis. **E**t addi-
dit inconsequentibus. In illa nocte
erunt duo in lecto uno. **U**nus adsu-
m&ur. & unus relinqu&ur. **D**uo
molentes in pistino. una adsumetur.
& una relinquetur. **M**ouet fortas-
se uos fratres. **C**ur dñs aduentum
suum indicans. noctis se tempore os-
tenderit aduenturum. **U**tique eius
aduentus magna cum claritate diei.
magnocum nitore & timore suscipi
deber& acanctis. **F**requenter
audiamus sacris litteris predicatum.
Priusquam dñs xps adueniat. anticris-
tum regnaturum. qui tenebras
humano generi. suae praecitatis in fun-

de&. ut lucem ueritatis nemo pac- ^{14R}
ne respiciat. & caligine propria ope-
riens mentes hominum. **C**ecitatem
quandam spiritalibus oculis & hibe-
bit. **N**ec mirum si diabolus emit-
tat iniquitatis tenebras. cum ipse
nox sit omnium peccatorum. **A**d
huius igitur terrae caliginem depel-
lendam. **U**elut fulgur quoddam
xps aduenit. **&** sicut lucescente die
nox subuertatur. Ita coruscante sal-
uatore. antichristus effugatur. **N**ec
ulterius poterit disseminare iniqui-
tatis suae tenebras. cum lumen ueri-
tatis effulserit. **Q**uod autem ait.
illanocte erunt duo in lecto uno. **U**nus
adsum&ur. & unus relinqu&ur.
Hic iam resurrectionis meritum de-
monstratur. quod pro qualitate ui-
uendi. sit gratia resurgendi. **A**c
tantam in singulis quibusque resur-
rectionis esse distantiam. **U**t duo
bus& iam pariter dormientibus. & una
sede quiescentibus. **A**equalis non pos-
sit esse adsumptio. **Q**uamuis enim
codem consortii lectulo teneantur.
Promeritis tamen alter eorum rapti-
&ur ad caelum. **A**lter relinquetur
in terris. **L**ectus enim quidam
noster communis est. terrae huius
amplissimum solum. in quo corpora
nra deposita. tutissima sede requies-
cunt. **I**n hoc autem lectulo. **I**lle
mollius dormit. quisque darius in

144
uita se gesserit . Possimus enim
ipsa membra nr̄e . l̄ctulos nostros
proprios nuncupare . in quibus am
mentae ueluti in quodam strato
suauissime demorantur . Quod
quidem sem̄ proph̄am sensisse ar
bitror . cum dicit . 7 Uniuersum
stratum uersasti in infirmitate eius . 7
Beatus enim est ille . cuius stratum dñs
in ipsius infirmitate conuertit . 7
Ut qui fuerit paulo ante iracundus . ad
ulter . & petulans . & cunctorum scele
rum infirmitatibus plenus . ad suum
corpus eius malo uersans dñs . Fiat
castus . humilis . modestus . 7 De quo stra
to spiritaliter ad paralyticum dictum
est ad nō . Surge tolle grabatum
tuum & ambula . Non enim tam in eo
admirationis aliquid erat . ut contracti
l̄ctuli lignum gr̄atem portaret para
lyticus . quam ut resoluti corporis
membra . & debilitate contracti . uelut
ammesuae necessarium l̄ctulum para
lyticus ipse gestaret . Et coram positus
iudaeis . proprius abire & pedibus . qui
manibus allatus fuerat alienis . In hoc
plane sicut dixi . Completa est prophe
tica illa sententia . uersasti stratum
eius in infirmitate eius . Ut uersa uice
portaret l̄ctum . in quo fuerat paulo
ante portatus . & anima illius quae
prius uasculo corporis ferebatur . post
ea corpus suum ipsa utilius circumfer
ret . potest & iam sic accipi quod ait .

In illo
tempore

erunt duo in l̄cto unus adsumentur .
xpianorum plebs & populus iudeorum .
qui uelut unus l̄ctulo hoc est una man
datorum lege tenentur . & uelut simi
li resurrectionis specie gloriantur .
Tunc igitur xpianorum populus beatus
adsumentur in gloriam . Iudaeorum
& seculabilis conuentus relinquetur
in terra .

**IT̄E UNO SUP̄ OE NAT̄ ONI
LIC̄ S̄CI IUĀ S̄C̄ MATHIUM**

Cum audisset iohannes in uinculis ope
ra xpi . mittens duos de discipulis suis
ait illi . Tu es qui uenturus es a naliu
exp̄ctamus . et reliqua .

OMEL BEATI GREGORII PP̄

Querendam nobis est fratres km̄i .
iohannes proph̄a . et plus quam
proph̄a . qui uenientem a ior
danis baptisma . dñm ostendit dicens .

Ecce agnus di . ecce qui tollit p̄ccata
mundi . Qui & humilitatem suam
& diuinitatis eius potentiam confide
rans dicit . Qui de terra est . de ter
raloquitur . qui autem de caelo uenit .
super omnes est . Cur in carcere
positus . mittens discipulos requirit .

Tu es qui uenturus es a naliu
exp̄ctamus .
Tanquam si ignoraret . quem ostende
rat . & an ipse sit nesciat . quem ipsū
esse . prophetando . baptizando .
ostendendo . clamauerat . Sed h̄c
citius quaestio soluitur . Si gestae
rei tempus & ordo pensatur .

Ad iordanus enim fluentia positus
 quia ipse redemptor mundi esset asse-
 ruit. missus uero in carcere. An ipse
 ueniat requirit. Non quia ipse
 esse mundi redemptorem dubitat.
 sed quaerit ut sciat. si is qui per se
 in mundum uenerat. Per se & iam
 ad inferni claustra descendat. Que
 enim precurrens mundo nuntiauerat.
 Hunc moriendo ad inferos precurrebat.
 An ergo. Tu es qui uenturus es. An
 aliam expectamus. Ac si aperte
 dicat. Sicut pro hominibus nasci
 dignatus es. An etiam pro hominibus
 ad inferos descendere digneris insinua.
 Ut qui natiuitatis tuae. praecursor
 & tui. descensionis & iam praecursor
 siam. Et uenturum inferno tenun-
 tiem. que iam uenisse mundo enun-
 tiasti. Unde & inquisitum dñs. enu-
 meratis potentiae suae miraculis. de
 mortis suae protinus humilitate
 respondit dicens. Caeci uident.
 Claudii ambulat. Leprosi mundantur.
 Sardi audiunt. Mortui resurgunt.
 Pauperes euangelizantur. Et bea-
 tus qui non fuerit scandalizatus in me.
 Uis tot signis tantisque uirtutibus.
 non scandalizari quisq; potuit sed am-
 mirari. Sed infidelium mens gra-
 ue in illo scandalum pertulit. cum
 cum post tot miracula. morientem
 uidit. Unde & paulus dicit.
 Nos autem praedicamus xpm crucifi-

fixum. iudeis quidem scandalum.
 gentibus autem stultitiam. Stul-
 tum quippe hominibus uisum est.
 ut pro hominibus auctor uite morire-
 tur. Et inde contrarium homo
 scandalum sumpsit. Unde etiam plu-
 ris debitor fieri debuit. Nam tan-
 to dñs ab hominibus dignus honoran-
 dus est. quanto pro hominibus & in-
 digna suscepit. Quid est ergo
 dicere. beatus qui non fuerit scandali-
 zatus in me. Nisi aperta uoce abiec-
 tionem mortis suae. humilitatemq;
 signare. Ac si patenter dicat.
 Mira quidem facio. sed labi & ta perpe-
 non dedignor. Quia ergo moriendo
 te subsequor. Cauendum ualde est ho-
 minibus. Ne in me mortem despiciant.
 qui signa uenerantur. Sed dimis-
 sis iohannis discipulis. Quid de eode-
 iohanne turbis dicat. audiamus.
 Quid existis uidere in deserto. harun-
 dinem uento agitatum. Quod ui-
 delicet non asserendo. sed negando
 intulit. Harundinem quippe mox
 uita uita contigerit. in partem alteram
 inflectit. Et quid per harundine.
 nisi carnalis animus designatur. qui
 mox ^{ut} fauore uel detractio tangitur. *Ad hunc*
 In partem quamlibet inclinatur.
 Si enim ab humano ore aura seueris
 flauerit. hilarescit. ex tollitur. To-
 tumq; se quasi ad gratiam inflectit.
 Sed si inde uentus de tractionis eruperit.

unde laudis aura ueniebat. mox hunc
quasi in partem alteram ad amfuro
ris inclinat. Sed harundo uento agi
tata iohannes non erat. quia hunc nec
blandam gratia. nec cuiuslibet ira
asperum faciebat. Nec prospera
hunc erigere. nec aduersa nouerunt
inclinare. Harundo ergo agitata uen
to non erat. quem ab status sui rēu
tudine. nulla rerum uarietas in
flexebat. Discamus igitur fir
mi. harundo uento agitata non esse.
solidemus animam inter auras lingua
rum. positus stet inflexibilis status
mentis. Nulla nos detractio
ad iram prouocet. atq; ad remissionem
in utilis gratiae. nullus fauor incli
net. Non nos prospera eleuent.
non aduersa per turbent. Ut qui
in soliditate fidei figimur. ne qua
quam rerum transiuntium muta
bilitate moueamur. Adhuc au
de eius & pressione subiungitur.
Sed quid existis uidere in deserto homi
nem mollibus uestitum. ecce qui
mollibus uestiantur in domibus re
gum sunt. Camelorum & enim
pilis ut scitis. uestitus iohannes
fuisse describitur. Et quid est
dicere. ecce qui mollibus uestiantur
in domibus regum sunt. nisi aper
ta sententia demonstrare. quia non
caelesti. sed terreno regno militant.
hi qui prodo perperam aspera fugiant.

& solis & terribus dediti. presen
tis uitae molliem & delationem
quaerunt. Nemo ergo existim
in fluxu atq; studio pretiosarum uest
tium peccatum deesse. Quia si de
hoc culpa non esset. Nullomodo io
hannem dñs de uestimentis sui asperi
tate laudasset. Si hoc culpa non esset.
Nequaquam petrus apostolus percipis
tolam feminas a pretiosarum uestiu
appetitu conpesceret. dicens. Non
in ueste pretiosa. Pensate ergo
quae culpa sit hoc & iam uiros appe
tere. A quo curauit pastor ecclesiae
& feminas prohibere. Quamuis hoc
quod iohannes non esse uestitus mol
libus dicitur. per significationem
intellegi & aliter potest. Moll
ibus enim uestitus non fuit. quia uita
peccantium non blandimentis fouit.
sed uigore asperae in uertionis incre
pauit dicens. Cenim uiperarum.
quis uobis demonstrauit fugere
auentura ira. Unde & per salomo
nem dicitur. Uerba sapientium
quasi stimuli. & sicut clauis in altum
defixi. Clauis quippe atq; stimulis
sapientium uerba comparantur. quia
culpas delinquentium nesciunt pal
pare sed pungere. Sed quid existis
uidere in deserto. prophetiam. etiam
dico uobis. & plus quam prophetiam.
Prophetae quippe ministerium est
uentura praedicere. non & iam demonst

trare. Johannes ergo plusquam
 propheta est. quia cum quem pre-
 currendo prophetauerat. & iam of-
 tendendo monstrabat. Sed quia
 harundo uento agitata esse denega-
 tur. quia non esse uestitus mollib:
 dicitur. quia prophetae nomen
 huic impar esse perhibetur. iam
 quid digne dici possit. audiamus.
 sequitur. Hic est de quo scriptum
 est. **E**cce ego mitto angelum meum ante
 faciem tuam qui preparabit uiam
 tuam ante te. Quod enim graecae
 angelus. hoc latine nuntius dicitur.
Rete ergo qui nuntiare supernum
 iudicem mittitur. angelus uocatur.
 ut dignitatem seruet in nomine.
 quam ex plebe in operatione. **A**lti
 quidem nomen est. sed uita nomine
 inferior non est. **U**tinam fra-
 tres karissimi. non ad iudicium nomen di-
 camus. quia omnes qui sacerdotii
 nomine censentur. Angeli uocan-
 tur. **P**ropheta attestante qui
 ait. Labia sacerdotis custodient
 scientiam. & legem & quirent & eo-
 re eius. quia angelus domini & ser-
 cituum est. Sed huius altitudi-
 nem nominis. & iam uos si uultis
 potestis mereri. Nam unusquis-
 que uestrum in quantum sufficit.
 in quantum super nae ^{gratum} aspirationis
 accepit. si a prauidate proximum
 reuocat. si exhortari ad bene ope-

randum curat. si eternum regna-
 ut supplicium erranti denuntiat.
 Cum uerba sanctae adnuntiationis inpen-
 dit. profecto angelus & stetit.
Et nemo dicat. monere non sufficio.
 exhortari idoneus non sum. quantum
 potes & hibe. nemale seruatum quod
 acceperas in tormentis & cigaris.
Neque enim plusquam unum talentum
 acceperat. qui hoc abscondere magis
 studuit quam erogare. **E**t scimus **f**inis est
 quod in tabernaculo. non solum fiale
 tantum modo. sed precipiente domino
 & iam exati factisunt. **P**er fialas
 quippe doctrina & uberans. per ex-
 atos uero. parua atque angusta scien-
 tia designatur. **A**lius doctrina uer-
 ritatis plenus. audientium mentes in-
 ebriat. per hoc ergo quod dicit. pro-
 fecto phialam porrigit. **A**lius exple-
 re quod sentit non ualeat. sed quia hoc
 utcumque denuntiat. profecto per
 exatam gustum prebet. **I**ndi ergo
 tabernaculo. id est in sancta ecclesia positi.
 si per doctrinam sapientiae ministrare
 fialas minime potestis. In quantum
 pro diuina largitate sufficitis. pro-
 ximis uestris boni uerbi exatos date.
In quantum uos profecisse pensatis.
 etiam alios trahite. in uadi habere
 socios desiderate. **S**i quis uero fra-
 tres. ad forum aut fortasse ad bal-
 neum pergit. quem otiosum esse
 considerat. ut secum ueniat inuitat.

16^v Ipsa ergo terrena actio uos uestra
conueniat. & si addm tenditis curate
ne ad eum soli ueniat. Hinc & eni
scriptum est. Qui audit dicat ueni.
Ut qui iam in corde uocem superni
amoris acceperit. foras & iam proxi
mis uocem & hortationis reddat.
Et fortasse panem ut indigenti ele
mosinam porrigat non habet. sed
maius est. quod tribuere ualeat.
qui linguam habet. Plus est eni
uerbi pabulo uicturam in perpetuum
mentem reficere. quam uentrem
mortalitatis carnis terreno pane sati
are. Nolite ergo fratres. proximis
uestris elemosinam uerbi subtrahere.
Meum uos ammoneo. ab otioso ser
mone parcamus. inutiliter loqui
declinemus. Iniquitatem uerbi
linguae preualeamus. Inuentum uerba
non diffluant. cum iudex dicat.
Omne uerbum otiosum quod locuti
fuerint homines. reddent deo ra
tionem in die iudicii. Otiosum
quippe uerbum est. quod aut utili
tate rectitudinis. aut ratione iuste
necessitatis caret. Otiosa ergo
colloquia ad aedificationis studium
uestite. Quam celerrime huius
uitae tempora fugiant. Consi
derate. quam districtus iudex ueniat.
ad tendite. Hunc ante oculos
uestri cordis ponite. hunc proximo
rum uestrorum mentibus. intamate.

Ut in quantum uires suppedant. si
adnuntiare eum non neglegitis. uo
cari ab eo angeli cum iohanne uale
atis amen.

WOCHE ANTE NA TALE DNI

VI SERMO BEATI MAXIMI IPI.

Superiore dominica capitulum
euangelicum differentes. par
tem quandam ex illo perstrinxi
mus. superest ut sequentia de
curramus. Descripsimus enim
quid esset. quod ait dominus. In illa noc
te erunt duo in loco uno. & reliquae.
Nunc ergo uideamus quod reliqua me.
Dicit enim eadem diuina sententia.
Erunt duae molentes in pistirino.
una adsumetur. & una relinquetur.
Primum igitur considerandum est.
quomodo constet molentis officium.
Deinde quaesint duae quae molere
dicantur. Tertio quod pistirinum
sit quid sit molitionis effectus.
Nulli dubium est. quod molere alter
non constat. nisi duobus lapidibus ap
paratis. & conuenientibus sibi ut al
teri ex his magnitudo alterius in po
natur. & illum quidem lapidem
qui prior solo sternitur. esse pigram
& tardum. & paene ut ita dixerim
otiosum. Ac nisi superioris parti
cipatione lapidis ornaretur. for
sitam necessarius non uideretur.
Ita dum ille operatur. & iam iste utilis inuenit.

Ille autem idest superior lapis tota
 uelocitate operis circum fertur . .
 Ut fallens oculos in ipsa celeritate stare
 credatur . Et putetur immobilis
 esse dum currit ; qui quanto uiolen
 tius actus fuerit . Tanto opus perfec
 tius consummatum . . Ita ergo prior
 lapis stat iacet . Et paene nihil pro
 dest . . Ille uero alter quae inferun
 tur cuncta suscipit . Quae ueniunt
 uniuersa complectitur . Et per ea
 uernulas quasdam uterque quod
 operetur acquirit . . Qui molit aut
 hoc habere uidetur officiu . Ut per
 uigili cura granorum asperitate con
 fracta . Ex intus eorum occultis
 tisque uisceribus simulaginem me
 dullamque producat . Et sordium
 leuitate discussa . In apertum pro
 fert omne quod purum est . Ex quo
 mundissimum panem conficiens .
 Gratiam dñi consequitur . . Hosigi
 tur duos molares lapides . duo
 esse arbitror testamenta . hoc est
 legem moysi . Et euangelium dñi .
 Quae ita sunt disposita ut parata .
 ut sibi testamentum utrumque
 conueniat . sicut saluator ait . .
 Non ueni legem soluere . sed ad im
 plere . Et ad inuicem molarum .
 aliud prius solo positum . aliud in
 super collocatum . hoc est legem
 primum hominibus constitutam .
 De inde ad perfectum euangelium

17R
 Quae lex uelut inferior molarum saxu .
 ita erat tarda pigra . & paenitus otio
 sa . ut quicquid operando acceperat .
 id omne perdidit . dicente deu
 daens propheta . . Omnes declina
 uerunt simul inutiles facti sunt .
 Non est qui faciat bonum . non est usq;
 ad unam . . Ergo nisi euangelium
 super positum fuisset . Adhuc lex
 ueluti tarda . & grauis iaceret inter
 ra iudaica . et anis prouintiae co
 operiretur angustis . . Nisi euan
 gelium inquam datum esset . Lex
 necessaria omnino non esset . .
 Hoc autem lex operabatur sine euan
 gelio . quod uno saxo fieri potest .
 Confringere poterat . non prodesse .
 Sicut ait beatus apostolus . . Lex au
 tem operatur . Gratiam uero prestat .
 S tante ergo lege . euangelium datum
 est . . Quod ueteri super positam tes
 tamento utrumque condecorat . .
 Ac tanta uelocitate operis circum fer
 tur . Ut uolubilitate sui saeculum
 omne circum eat . hoc est inferna
 uisit . caelestia penetrat . terrena
 conlustrat . . Quod euangelium
 tamquam superior mola . cunctos
 credentes suscipit . Omnes adue
 nientes accipit . & ueluti per quasda
 cauernulas praecceptorum . ad interi
 ora transmittit . . Ut ibi hinc in
 de duorum testamentorum saluta
 ribus mandatis . gentilitatis asperi

17^v tate mollita producat omne quod
parum est .7. Quam similitudinem
testamentorum . Ezechielem pro
ph&am arbitror perstrinxisse .
Cum dicit .7. Rotam in medio rotae
esse conexam .7. Harum igitur
molarum operatione . Idest noui
ac ueteris testamenti . hoc agit
sc&ia & eccl&ia cura per uigili . ut p&cc
catorum asperitate discussa . Ex
occultis cogitationibus medullam
mundi cordis eliciat . Et caelesti
bus mandatis mandata ex inti
mis spiritalia alimenta producat .
De quibus alimentis . Paulus apos
tolus ait . Lac uobis potum dedi
non escam .7. Et iterum . Persec
torum autem est solida esc&ia . qui
propter habitum sensus & exercitios
habent . & reliqua . Ac spm nrm
omni humanitate purificans . Ue
lud similitudinem d&o offerre conten
dit . sicut dauid sc&is ait .7. Sacri
cium d&o sps contribul&os .7. Tan
ta autem uelocitate circum fert
euangelium . Ut non nisi sapien
tes cursum eius intellegant .7.

Quem beatus paulus . Intellegens ait .
Ut sermochi currat . & clarificetur
innobis .7.

vii

**ITEM UNDE SUPRA .
SERMO BEATI AUGUS
TINI EPISCOPI .**

Quisunt in illa nocte duo
inl&cto . & due molentes in
num . et duo in agro . de quibus
omnibus binis singuli assumen
tur . & singuli relinquentur .7.
Tria genera hominum hic uidentur
significari . Unum eorum . qui otii
& quietem eligunt . Neque nego
tius secularibus . Neque negotiis
ecclesiasticis occupati . quae illoru
quietes l&cti nomine significata est .7.
Alterum eorum qui in plebibus con
stituta reguntur ad octioribus .
Agentes ei quae sunt huius seculi .
Quos & seminarum nomine signi
ficauit . quia consiliis ut dixi pen
torum regis expedit . Et molen
tes dixit . propter temporalium
negotiorum orbem atq; circuitum .
Quas tamen in uno molentes dixit .
In quantum de ipsis rebus & negotiis
suis praebent usibus ecclesiae .7.
Tertiam eorum . qui operantur in eccl
siae ministerio . tanquam in agro di
de qua agricultura . apostolus loquitur .
In his ergo tribus generibus . bina
sunt . rursus genera hominum in sin
gulis . & pro robore suarum uirium
discernuntur .7. Cum enim om
nes ad ecclesiae membra pertine
re uideantur . Ad ueniente tam
temptatione tribulationis . Et
& illis qui sunt in otio . Et & illis
qui sunt in negotiis seculi . Et & illis

quidō ministravit in ecclesia. aliqui
 permanent aliqui cadunt. Qui per
 manent assumuntur. qui cadunt
 relinquuntur. Ergo unus adsu
 mētur. Et unus relinquetur. Non
 quasi de duobus hominibus dictum.
 sed de duobus generibus affectionum.
 In singulis generibus trium professio
 nam. In illa nocte ergo dixit. In illa
 tribulatione. Ad ipsa tria genera
 quae adsumuntur. Arbitror pertine
 re. Etiam tria illa nomina uirorum
 scōrum. Quos solos liberandos. hic
 zachiel propheta denuntiat. Noe
 danihel. & iob. Videtur enim noe
 pertinere ad eos per quos ecclesia
 regitur. sicut per illum in aqua ar
 ca gubernata est. quae figuram gesta
 bat ecclesiae. Danihel autem
 quia elegit caelibem vitam. id est
 nuptias terrenas contempsit. ut
 sicut dicit apostolus. Sine sollici
 tudine uiueret cogitans quae sunt di
 genus eorum significat qui sunt in otio.
 Sed tamen fortissimi intemptationi
 bus. ut possint assumi. Job autem
 quia & uxorem habuit & filios. & am
 plas terrenarum rerum copias. ad
 illud genus pertinet. cui molendi
 nam deputatum est. sed tamen ut sint
 fortissimi intemptationibus sicut
 ille fuit. Non enim aliter assumi
 poterunt. Neque puto alia esse ge
 nera hominum quibus constat

aeclesia. Quam ista tria habentia
 binas differentias propter assump
 tionem & relictionem. Quamuis
 in singulis multae studiorum uo
 luntatumque diuersitates. ad con
 cordiam tamen unitatemque con
 currentes possint inueniri.

IT DE Q SUP LIC SCI IY SEC IOH.

In illo tempore. Miserunt iudaei
 ab hierosolimis. sacerdotes & leui
 tas ad iohannem. ut interrogarent
 eam tu quis es. et reliqua.

**VIII OMELIA BEATI GREGORII
 PAP DE IADIM LECTIOE.**

Ex huius nobis lectionis uer
 bis fratres karissimi. iohannis
 humilitas commendatur.

Quicum tantae uirtutis esset. ut xpi
 credi potuisset. elegit solide subsis
 tere in se. Ne humane opinionone
 raperetur inaniter super se. Nam
 confessus est. & non negauit. confessus
 est. quia non sum ego xpi. Sed qui
 dixit. non sum. negauit. Negauit
 planae quod non erat. sed non negauit
 quod erat. Ut ueritatem loquens.
 eius membrum fieret. Cuius sibi no
 men fallaciter non usus pareret.

Cum ergo non uult appetere nomen
 xpi. factus est membrum xpi.

Quia dum infirmitatem suam studuit
 humiliter agnoscere. illius celsitudi
 nem meruit ueraciter optinere.
 Sed cum & lectione alia redemptoris.

in elgea

nri sententia ad mentem reducitur .
Ex huius nobis lectionis uerbis . quae-
tio ualde in lexa generatur .
Alio quippe in loco . Inquisitus ad disci-
pulis dñs de aduentu heliae . respon-
dit . helias iam uenit . & non cogno-
uerunt eum . sed fecerunt in eo quae-
cumque uoluerunt . Et si uultis
scire . iohannes ipse est helias . Re-
quisitus autem iohannes dicit . non
sum helias . Quid est hoc fr̄ km̄ .
quia quod ueritas adfirmat . hoc pro-
pheta ueritatis negat . Valde nam-
que inter se diuersa sunt . ipse est .
& non sum . Quomodo ergo prophe-
ta ueritatis est . si eiusdem ueritatis
sermonibus concordans non est . sed si
subtiliter ueritas ipsa requiratur .
hoc quod inter se contrarium sonuit .
quomodo contrarium non sit inueni-
tur . Ad zachariam namque de
iohannis promissione angelus dicit .
Ipse precedet ante illum in sp̄u & uirtu-
te heliae . Quid circo uenturus in
sp̄u & uirtute heliae dicitur . quia
sicut helias secundum dñi aduentum
praecurset . Ita iohannes praecurset
primum . Sicut ille praecursor
uenturus est iudicis . Ita iste prae-
cursor factus est redemptoris .
Iohannes igitur in sp̄u helias erat . in
persona helias non erat . Quod ergo
dñs fatetur de sp̄u . hoc iohannes
denegat de persona . Quia & iustum

sic erat . ut & discipulis dñs . spirita-
lem de iohanne sententiam diceret .
& iohannes istem turbis carnalibus .
non de suo sp̄u . sed de corpore responde-
ret . Contrarium ergo ueritati uide-
tur esse . quod iohannes sonuit . sed ta-
men aueritatis tramite non recessit .
Qui cum se & iam propheta negauit .
quia uidelicet . non solum poterat redem-
ptorem predicare . sed & iam demon-
strare . Quis nam sit continuo & primiti-
dam subiungit . Ego uox clamantis
in deserto . Scitis fratres km̄ . quia
unigenitus filius uerbum patris co-
eatur . iohanne attestante qui ait .
In principio . erat uerbum . et uerbum
erat apud dñm . & dñs erat uerbum .
Ex ipsa uestra locutione cognoscitis .
quia prius uox sonat . ut uerbum post-
modum possit audiri . Iohannes
uocem se esse assertit . quia uerbum
praecedit . Aduentum itaque domi-
ni cum praecurrens uox dicitur . quia
per eius ministerium . patris uerbum
ab hominibus auditur . Qui & iam in
deserto clamat . Quia derelictae ac
destitutae iudaeae . solatium redemp-
toris adhaerent . Quid autem clamet
in sinu . cum subiungit . Dirigite
uiam dñi . sicut dixit . et uas propheta .
Uia dñi ad eor̄ dirigitur . cum uenta-
tis sermo humiliter auditur . Uia
dñi ad eor̄ dirigitur . Cum ad prae-
ceptum uitae preparatur . Vnde

scriptum est .7. Siquis diligit me
sermonem meum seruabit . & pater
meus diliget eum . Et ad eum uenie
mus & mansionem apud eum faciemus .
Quisquis ergo in superbiam mentem ele
uat . Quisquis auaritia aestibus an
helat . Quisquis se luxuria inquina
tionibus polluit . Cordis ostium
contra ueritatem claudit . Et ne ad se
dn̄s ueniat . claustra animi serisurtio
rum damnat .7. Sed adhuc qui missi
sunt per cunctantur .7. Quid ergo
baptizat . si tu non es helias . neque
xps̄ . neque propheta .7. Quod quia
non studio cognoscendae ueritatis .
sed malitia exercendae aemulatio
nis dicitur . Euangelista tacite in
notuit . Qui subiun^sit dicens .7. Et
qui missi fuerant erant & pharisaeis .7.
Ac si aperte dicat . Illi iohannem de suis
actibus requirunt . quid doctrinam
nesciunt quaerere sed inuidere .7.
Sed sc̄s quisque cum per uersa mente
requiritur . de bonitatis suae studio
non mutatur .7. Unde iohannes
quoque ad uerba inuidiae . predicam
ta respondit uitae .7. Nam pro
nus adiungit .7. Ego baptizo in aqua .
medius autem uestrum st̄t^m quem
uos nescitis .7. Iohannes non sp̄u
sed aqua baptizat . quia peccata sol
uere non ualent . baptizatorum cor
pora per aquam lauat . sed mentem
per ueniam non lauat .7. Cur ergo

baptizat qui peccata per baptismū
non relaxat . Nisi ut praecursionis
suae ordinem seruans . Qui nascitu
rum nascendo praeueniat . bap
tizaturum quoque dnm̄ baptizando
praeueniret .7. Et qui praedicando
factus est praecursor xpi . baptizan
do etiam praecursor eius fieret . imita
tione sacramenti .7. Qui inter haec
mysterium nostri redemptoris adnun
tians . Hunc in medio hominum
& stetit se asserit & nesciri .7. Quia per
carnem dñs apparet . & uisibilis & sti
tuit corpore . & inuisibilis maiestate .
De quo & iam subdit . Qui post me
uenit ante me factus est .7. Sic namq;
dicitur ante me factus . Ac si dicatur
ante me positus .7. Post me ergo uenit .
quia post modum natus . Ante autem
factus est . quia mihi praelatus .7.
Sed haec paulo superius dicens . etiam
praelationis eius causas aperuit . cum
subiunxit . qui prior me erat . Ac
si aperte dicat .7. Inde me & iam post
natus superat . Quocumq; natiuitatis
suae tempora non angustant . Na
qui per matrem in tempore nascitur .
sine matre & patre generatur .
Cui quanta reuerentiae humilitatem
debeat subdendo manifestat .7.
Cuius non sum dignus soluere cor
rigiam caluamenti .7. Mos apud
uideres fuit . Ut si quis eam quae sibi
conp̄deret accipere uxorem nollet .

illi calciamentum solueret. quia ad
hanc sponsus iure propinquitatis
ueniret. **Q**uid igitur inter homi-
nes xps. nisi scie ecclesie sponsus
apparuit. De quo & isem iohannes
dicit. qui habet sponsam sponsus est.
Sed quia iohannem homines xpm esse
putauerunt. quod isdem iohannes
negat. recte se indignum esse ad sol-
uendam corrigiam calciamenti de-
nuntiat. **A**c si aper te dicat.
Ego redemptoris uestigia denudare
non ualeo. quia sponsi nomen mihi
in merito non usurpo. **Q**uod tamen
intellegi & aliter potest. **Q**uis enim
nesciat. quod calciamenta & mortuis
animalibus fiunt. **I**ncarnatus
uero dñs ueniens quasi calcatus ap-
paruit. qui in diuinitate sua mor-
tucinam nostrae corruptionis adsup-
sit. **V**nde & iam per ph&am dicit.
In idumeam & tendam calciamentum
meum. **P**er idumeam quippe
gentilitas. per calciamentum uero
adsumpta mortalitas designatur.
In idumeam ergo dñs calciamentum
suam se extendere assentit. **Q**uia dñs
per carnem gentibus innotuit.
quasi calciata ad nos diuinitas uenit.
Sed huius incarnationis mysterium
humanus oculus penetrare non suffi-
cit. **I**nuestigari nullatenas potest.
Quomodo corporatur uerbum. **Q**uo-
modo summus & uiuificator sps.

intra uterum matris animatur.
Quomodo is qui initium non habet ex-
stitit & concipitur. **C**orrigia ergo
calciamenti est. causa nostris sensib;
obligata mysterii. **I**ohannes itaq;
soluere corrigiam calciamenti eius
non ualeat. **Q**uia incarnationis eius
mysterium. nec ipse inuestigare
sufficit. qui hoc per proph&ae
spm agnouit. **Q**uid ergo dicere.
non sum dignus soluere corrigiam
calciamenti eius. **N**isi aperte
& humiliter. suam ignorantiam pro-
fiteri. **A**c si patienter dicat.
Quid mirum. si mihi ille praelatus est.
quem post me quidem natum confi-
dero. sed natiuitatis eius mysterium
non adprehendo. **E**cce iohannes
proph&ae spu impletus. mira sci-
entia emicat. **E**t tamen illud dese-
insinuat quod ignorat.
Quam re pensandum nobis est. fratres
kmi. **E**t tota intentione cogitandum.
quomodo sci uiri. ut humilitatis inse-
uitutem custodiant. **C**um quaedam
mirabiliter sciunt. **I**llud ante
mentis oculos student reuocare
quod nesciunt. **U**t dum & parte
allice infirmitatem suam confide-
rant. ex ea parte qua perfectus est
eorum se animus non extollat.
Scientia & enim uirtus est. **h**umi-
litas & iam custos uirtus.
Restat ergo ut in omne quod scit.

se mens deprimat. ne quod uirtus
scientiae congregat. uentus elatio
nis tollat. Cum bona frangitis.
semper ad memoriam mala acta
reuocate. Ut dum caute culpa
conspicitur. Numquam de bono
opere incaute animus laetetur.

Superiores inuicem eos maxime
qui uobis commissi non sunt.

Proximos uestros ad tendite. quia
& quos agere aliqua praua conspi
citis. quae in eis lateant bona nes
citis. Magnus ergo esse unus
quisque studeat. sed tamen aliquo
modo esse senesciat. Nedum
sibi magnitudinem arroganter
tribuit amittat. Hinc etenim
propheta dicit. Uae qui sapientes
estis in oculis uestris. et coram uobis
metipsis prudentes. Hinc pau
lus ait. Nolite esse prudentes
apud uos & ipsos. Hinc con
tra superbientem saul dicitur.

Cum esses paruulus in oculis tuis.
caput in tribubus israhel factus es.

Ac si aper te diceretur. Cum tu
te paruulum conspiceres. ego te
praecederis magnum feci.

Quia uero tu te magnum conspicias.
ame paruus aestimaris.

Quo contra cum dauid regni sui po
tentiam coram arcadni saltando
despiceret dixit. Ludam & uilior
fiam plus quam factus sum. Et

20
ero humilis in oculis meis. Quem
enim non extolleret ora leonum
frangere. Urforum brachia dissi
parae. despexit prioribus fratribus
eligi. Reprobato rege ad regni gu
bernacula ungi. Timendum
cunctis uno lapide goliam sternere.

arege proposita & tinctis allophi
lis numerosa praepudia reporta
re. Regnum & promissione
percipere. cunctumque israheliticum
populum. sine ulla postmodum con
tradictione possidere. Et tamen
incunctis se despiciat. Qui in suis oculis
se esse humilem confiteatur. Si uigi
tur sci uiri & iam cum fortia agunt
desem & ipsis uilia sentiunt. Quid
in sua & excusatione dicitur sunt. qui si
ne opere uirtutis intumescunt.

Sed & si quae libet adsint opera. nulla
sunt. nisi & humilitate condiantur.

Miranda quippe actio cum elatione.
non eleuat sed grauat. Qui enim sine
humilitate uirtutes congregat. inuen
to puluerem portat. Et unde ali
quid ferre cernitur. Inde deterius
caecatur. Incunctis ergo quae agi
tis fratres mei. radicem boni operis
humilitatem tenete. Nec quibus
iam superiores. sed quibus adhuc
inferiores estis aspiciate. Ut dum
meliora uobis exempla proponitis.
ad maiora semper ascendere
ex humilitate ualeatis amen.

VIII. **I**TE IN PRAEBO ANT NATONI
SERMO BEATI AUGUSTI
NI EPI DIVINITATE TRINI
TATIS ET DE INCARNATIO
NE DNI : —

Tegimus sem moisen . populo di
praecepta dantem . Ubi dixit .
Audi israhel . dñs dñs tuus
dñs unus est . Non potest esse
maior . Non potest esse minor .
Non potest numerari . Dicente pro
ph&a dauid . Magnas dñs . et
magna uirtus eius . & sapientiae
eius non est numerus . Optime
nostis ita fratres km̄ . qui corde for
titer ten&is catholicam ueritatem .
Audite tamen breuiter . quod adiu
uante dño proposui explanandum .
Dñs unus est pater . Dñs unus est
filius . Dñs unus est sp̄s sc̄s .
Non tres dii sed unus dñs . Tres inuo
cabalis . unus in deitate substantiae .
Sed dicit mihi hereticus . ergo si unū
sunt . omnes sunt incarnati .
Non ad solum xpm̄ pertinet caro .
Nempe aliud est anima . Aliud est
ratio . Et tamen in anima est ratio .
Et ana est anima . sed aliud anima
agit . aliud ratio . Anima uiuit .
ratio sapit . Et ad animam per
tin& uita . Et ad rationem perti
net sapientia . Et cum unum sint .
anima sola suscipit uitam . Ratio
sola suscipit sapientiam . Et ta

men nec anima sine ratione . nec
ratio sine anima . Sic & pater
& filius . lic& unum sint . Et unus
dñs sit . ad xpm̄ solum pertinet caro .
Sicut ad solam rationem pertinet sa
pientia . lic& non recedat ab anima .
Ecce aliud . in sole calor . & splendor
in uno radio sunt . sed calor existat
splendor inluminat . Aliud susci
pit calor . Aliud splendor . Et
lic& calor & splendor ab inuicem
non queant separari . suscipit splen
dor inluminationem non feruore .
suscipit calor feruorem . non inlu
minationem . Aliud simul . aliud
singulare agunt . Et tamen ab in
uicem non separantur . Sic &
filius suscipit carnem . & non de
seruit patrem . nec se diuisit a patre .
Suscepit inquam filius carnem . in
propri&ate . Et tamen & pater
& sp̄s sc̄s . non defuit maiestate .
Indiuitate aequalitas . in carne
sola filii proprietas . Cum ergo
unus sit deitas . una diuinitas . In
pleuit quidem carnem xpi pater .
& sp̄s sc̄s . sed maiestate non susceptio
ne . Uis scire quia cum eo erat .
euangelista refert . quia ih̄s plenus
sp̄u sc̄o . regressus est ab ior dane .
Ecce quomodo ih̄s xps suscipit car
nem . Et tamen & sp̄s sc̄s non de
fuit maiestate . Sic aelum & ter
ram impl& pater . impl& sp̄s sc̄s .

Carnem xpi deserere non potuerunt
 quocundo in diuinitatis unitate man
 serunt. Ad hoc etharam respice
 ut musicam melos tonis dulcibus
 reddat. Ina pariter adesse uiden
 tur. ars manus & corda. Et ta
 men ars dicat manus tangit
 resonat corda. Resonat quod au
 ditur nec ars nec manus sonum
 reddunt sed ea cum corda pariter
 operantur. Sic nec pater nec sps
 scs susceperunt carnem. Et tamen
 cum filio pariter operantur.

Vsonam sola corda discutit. Carnem
 solus xps accepit. Operatio in tri
 bus constat. sed quomodo p tinet
 ad solam cordam soni redditio
 sic p tinet ad solum xpm. Carnis
 humanae susceptio. Et contra iuda
 eos. Contra naturam inquit pare
 re uirgo maria non potuit.

Et de testandis manicheis. Sica
 ro erat uirgo esse non potuit.
 Si uirgo peperit. fantasma fuit.
 Profero de historia ueteris testamen
 ti. necessarium exemplum contra
 iudaeum. Quomodo sonuit aurib;
 nis. Dns moysi sco praecepit de
 singulis tribubus uirgas ad ferri.
 Ad latas sunt duodecim uirgae.
 Inter quas diuin una erat. quae
 aaron fuerat sacerdotis. Positae
 sunt a sco moysi in tabernaculo
 testimoniu. Uirga autem aaron

post alterum diem inuenitur pro
 duxisse flores & frondes & peperit
 se nuce. Delctat hoc misterium
 cum caritate ura. contra perfidiam
 iudaeorum commiscere. ut maxime
 fugata inter uent sacramenti.
 Uirga haec protulit quod ante non
 habuit. Non radicata plantatione.
 Non defossa sarculo. non animata
 saco. nec fecundata seminario.

Et cum illic deessent uniuersa iam
 nec turae. Protulit uirga quod nec
 semine suggere potuit nec radice.
 Uirgo ergo potuit contra iuradi filiu
 generare. Virgo habuit tempo
 ra pariendi. uirga autem alio die
 quod natura non habuit. tempora ger
 minadi. Illa autem decursis noue
 mensib; peperit. Uirga autem alio
 die quod natura non habuit. germi
 nauit. Contra naturam inquit
 iudaeus uirgo parere non potuit.

Of enim qui innumeris mirabile con
 tra naturam signum ostendit. citasi
 na loqueretur. ipse mirabilis face
 re uoluit. ut xps de uirgine nasce
 retur. Audiat & uersutus ille
 manicheus. Aliud sacramentum.
 Solis radius specular penetrat. Et so
 liditatem eius insensibili subtilitate
 pertraicit. Et talis uidetur intrin
 secus qualis & transsecus.
 Itaque fratres nec cum ingreditur
 uiolat. nec cum egreditur dissipat.

quia ingressu eius. specular integrū
perseuerat. Specular ergo non rum-
pit radius solis. integritatem uirgi-
nis. Ingressus aut egressus. num-
quid uitare potuerat detaxat.

Sed quid ulterius immoramur.
Audiat xpianus. Quod non uult au-
dire iudaeus. aut manicheus. ut
ille proficiat infide redemptus. Et
ille deficiat induratus. Virga illa
unde agebamus aaron. uirgo ma-
ria fuit. quae nobis xpm uerum
sacerdotem concepit & peperit.

De quo dauid cecinit dicens.
Tu es sacerdos in aeternum secundum
ordinem melchi sedech. Superio-
re namque uersu iam dixerat.

Virgam uirtutis tuae emitte & dñs ex-
sion. Et esaias propheta apertius
mariam scām designat dicens.

Ex iet uirga de radice iesse. et flos
de radice eius ascendit. Et requies-
cit super eum. sp̄s dī. sp̄s sapientiae
& intellectus. Quod ergo haec
uirga nucei produxit. Imago do-
minici corporis fuit. Nuxeni-
trinam habet uisio corpore sub-
stantiae amonem. Corium. tes-
tam. & nucleum. In corio. caro.
Intesta ossa. In nucleo. interior
anima comparatur. In corio nucei.
carnem significat saluatoris. quae
habuit in se asperitatem ut amar-
tudinem passionis. In nucleo inte-

riore. declarat dulcedinem detaxat.
Quae tribuit pastum & luminis sub-
ministrat officium. Intesta lignū
inferens crucis. qui non discreuit id
quod foris & intus. sed quae terrena
& caelestia fuerant. mediatoris ligni
inter positione soltauit. Dicente
apostolo. Quo ipse per sanguine
crucis suae pacificauit omnia.

Quae in caelis sunt. Et quae in terris.
X **ITEM SERMO BEATI AU-
GUSTINI EP̄I DE ADUEN-
TU DŌNI :**

Vos inquam conuenio. o iudaei
qui usque in hodiernam negastis
filium dī. Nonne uox uestra est
illa. quando eum uidebatis miracula
facientem. atque teptantes dicebatis.
Quo usque animas nostras suspendis.
sit ues xps dienobis palam. Ille autē
uos ad considerationem miraculorū
mittebat dicens. Opera quae ego
facio. ipsa testimonium perhibent
deme. ut xpo testimonium dicerent.
non uerba. sed facta. Vos autem
non agnoscentes saluatorem. qui
operabatur salutem in medio uestrae
terrae. adicientes in malo. aistis.
Tu de te ipso testimonium dicis.
testimonium tuum non est uerum.
Sed adhuc ille quid uobis responderit.
ad uertere nolulistis. Nonne
scriptum est. in lege ur̄a. quod duo-
rum hominum testimonia uerum sit.

Præuaricatores legis. intendite legem.
 Testimonium quaeritis de xpo.
 In lege uestra scriptum est. quod duo
 rum hominum testimonium uerū
 sit. Procedant ex lege. non tan
 tum duo. sed & iam plures testes xpi.
 & conuincant auditores legis. nec
 factores. Dic esaias testimo
 nium xpo. Ecce inquit uirgo in
 utero concipiet. & pariet filium. Et
 uocabitis nomen eius. emmanuel.
 Quod est interpretatum. nobiscum dñs.
 Accedat & alius testis. Dic & tu
 hieremias testimonium xpo.
 Hic est inquit dñs noster. & non aesti
 mabitur alius absque illo. qui inuenit
 omnem uiam scientiae. Et dedit eam
 iacob puero suo. et isrl dilecto sibi.
 Post haec in terris uisus est. et cum
 hominibus conuersatus est.
 Ecce duo testes idonei ex lege urā.
 Ex quorum testimonio non sunt con
 puncta corda urā. Sed alii atque
 alii. ex lege xpi testes introducantur.
 ut frontes durissimae inimicorum
 conterantur. Veniat & ille da
 niel sc̄s. iuuenis quidem aetate.
 senior uero scientia ac mansuetudine.
 Conuincat omnes falsos testes.
 Sicut conuicit seniores impudicos. ita
 suo testimonio xpi conterat inimicos.
 Dic sc̄s danthel. Dic de xpo quod nosti.
 Cum uenerit inquit sc̄s sc̄orum cessabit
 unctio. Quare illo presente. Cui

insultantes dicebatis. Tu de te tes
 timonium dicis. Testimonium tuū
 non est uerum. Cessauit unctio
 uestra. nisi quia ipse est qui uenerat
 sc̄s sc̄orum. Sicut uos dicitis. non
 dum uenit. sed expectatur. ut ueni
 at sc̄s sc̄orum. Demonstrante unc
 tione. Si autem. quod uerum est
 cessauit uestra unctio. agnoscite
 uenisse sc̄m sc̄orum. Ipse est enī
 & lapis ille abscisus de monte sine
 manibus concidentium. Id est
 xps natus de uirgine sine manibus
 completum. qui tantum creauit
 ut mons magnus fieret. & impleret
 uniuersam faciem terrae.
 De quo monte dicit propheta. Venite
 ascendamus in montem dñi. Et
 de quo dauid dicit. Mons dñi mons uber.
 Ut quid suspicamini montes in caescatos.
 Montem in quo placuit dō habitare
 in ipso. Cum enim ipse dñs xps
 discipulos suos interrogaret. quem
 cum dicerent esse homines. filium
 hominis. Responderunt. Alii
 heliam. alii hieremiam. aut unum
 & prophetarum. Et ille. Ut quid sus
 picamini montes in caescatos. Montem
 in quo placuit dō habitare in eo.
 Hunc cognouit petrus dicens. Tu es
 xps filius dī. Agnouit mon
 tem. Et ascendit in montem. Testi
 monium dixit ueritati. Et dilectus
 est a ueritate. Super petram fun

datum est perit ut mortem susce-
peret illum amando . quem ter nega-
uerat timendo . 7 Dic & tu moyses
legislator . dux populi israhel .
testimonium xpo . 7 Proph&am
uobis excitauit de fratribus uestris .
Omnis anima quae non audierit pro-
ph&am illum . exterminabitur de
populo suo . 7 Proph&am autem
dictum xpm . ipsam audi in euange-
lio xpm . Non est inquit proph&a
sine honore nisi in patria sua . 7
Accedat autem dauid scilicet testis fide-
lis . Excuius femine processit ipse .
cui lex & prophetae testimonium
dicunt . dicat & ipse de xpo . 7
Adorabunt inquit cum omnes reges
terrae omnes gentes seruiant illi . 7
Cui seruiant . dic cui seruiant . uis
audire cui . 7 Dicit dñs dño meo
secle ad dexteram meam . 7 Donec
ponam inimicos tuos scabellum
pedum tuorum . Et & presius atq;
nominatim . quare inquit tumul-
tuatae sunt gentes & populi medita-
ti sunt inania . 7 Astiterunt re-
ges terrae & principes conuenerunt
in unum aduersus dñm . & aduer-
sus xpm eius . 7
Accedat & alius testis . 7 Dic et
tu abbaeue propheta testimoniu
de xpo . 7 One inquit audiui au-
ditum tuum & timui . Conside-
raui operatua & expaui . 7

Quae operadi . iste miratus expaui .
Num quid fabrica mundi iste mi-
ratus expaui . Absit . sed audi
aliquid expaui . 7 In medio inquit
duum animalium cognosceris .
Opera tuadi . uerbum caro factum
est . 7 In medio duum animalium
cognosceris . 7 Qui quo usque
descendisti . expauescere me fecisti .
uerbum . per quod facta sunt om-
nia . In presepe iacuisti . 7 Agno-
uit bos possessorem suum & asinus
presepe domini sui . 7 In medio
duum animalium cognosceris . 7
Quid est in medio duum animalium
cognosceris . nisi aut in medio
duorum testamentorum . 7
Aut in medio duorum latronum .
Aut in medio moysi et heliae . cum
eo in monte sermocinantium . 7
Ambulauit inquit uerbum . Et exi-
it in campis . 7 Uerbum caro fac-
tum est . Et habitauit in nobis . 7
Hoc & hieremias ait . Post haec
in terris uisus est . Et cum hominib;
conuersatus est . 7 Ecce quem
admodum sibi conueniunt testes
ueritatis . Ecce quem admodum
conuincunt filios falsitatis . 7
Sufficiunt uobis ista o iudaei .
An adhuc ad uestram confusionem
ex lege et ex gente uestra . alios
introducemas testes . ut illi tes-
timonium perhibearit .

Cui perditamente insultantes dice-
 bas. Tu de te ipso testimoniū
 perhibes. testimonium tuum non
 est uerum. Quod si uelim exle-
 ge & ex prophetis. omnia quae
 de xpo dicta sunt colligere. facilius
 me tempus quam copia deserit.
Uerum tamen senem illum. ex gente
 uestra natum. sed in errore uestro
 non relictum. simeon sc̄m. in me-
 dio introducam. qui meruit teneri
 decrepitus in hacluce. Quo usque
 uideret ueram lucem. Quem qui-
 dem iam aetas compellebat ire.
 sed exspectabat suscipere. quem scie-
 bat uenire. Cum iste senex.
 admonitus esset. asp̄u sc̄o. quod
 non ante moriretur. quam uideret
 xpm̄ dī natum. quem cognoscens
 perrexit ad templum. Vbi
 uero cum portari matris manibus
 uidit. et diuinam infantiam
 pia senectus agnouit. Tulit infan-
 tem in manibus suis. Ille quide-
 m xpm̄ ferebat. sed xps̄ senem rege-
 bat. Regebat qui portabatur.
 ne ille ante promissum. a corpore
 solueretur. Quid tamen dixerit.
 quem tamen confessus fuerit. ad
 ueritate inimici. non xpi. sed ur̄i.
Benedicens d̄m. exclamauit senex
 ille et dixit.

NUNC dimittis dñe seruum tuum.
 secundum uerbum tuum in pace.

Quia uiderunt oculi mei salutare
 tuum. Illi & iam parentes iohan-
 nis. zacharias. et helisabeth uue-
 nes steriles. in senectute fecundi.
 Dicant & iam ipsi testimonium xpo
 Dicant de xpo quid sentiunt. Et
 testem idoneum xpo nutriant.

Uiuunt enim suo paruulo nato.
 Tu puer propheta altissimi uocaberis
 pr̄ ibi senem ante faciem dñi prae-
 parare uias eius. Ipsique matri
 & uirgini helisabeth ait.

Vnde mihi hoc. ut ueniat mater dñi
 mei ad me. Ecce enim ut facta
 est uox salutationis tuae in auribus
 meis. exultauit in gaudio infans
 in utero meo. Intellogens enim
 iohannes matrem dñi sui uenisse
 ad suam matrem. Inter ipsas an-
 gustias uteri adhuc positus. motu
 salutauit quem uoce non pote-
 rat. Qui postea ipse iohannes
 praecur sor & amicus. humilis. et
 fidelissimus seruus. testis ido-
 neus effectus. Tanto maior in
 natis mulierum. quanto existi-
 mabatur esse quod non erat.

Xpm̄ enim cum esse iudaei credebant.
 sed ille non se esse clamabat dicens.

Quem me suspicari esse non sum ego.
 Sed ecce uenit post me. Cuius pedibus
 non sum dignus soluere corrigiam
 calciamenti eius. **O** fidelis tes-
 tis & amice ueri sponsi. quanto te

humiliauisses. si ad corrigiam calcia-
menti eius soluendam dignum te esse
dixisses. Sed dum hoc non te dig-
num dicit iudeis falsis testibus con-
tradicit. Et haec a te dicta sunt.
ante quam xpm uideres. Quicum
ad te ipse uenit. Excelsus humilis
in plendae dispensationis suae gratiam.
ut a te baptizaretur. qui nullum habe-
bat omnino peccatum. Quid respon-
deris. quem cognoueris. quale testimo-
nium protuleris. Audiant inimici
quia audire nolant.

Ecce inquit agnus dei ecce qui tollit
peccata mundi. Et adiecit.

Tu ad me uenis baptizari. Ego a te
debeo baptizari.

Agnouit seruus dnm. Agnouit uin-
culus originalis peccati obligatus.
ab omni nexu peccati liberum.

Agnouit praeco iudicem. Agno-
uit creatura. Creatorem. Agnouit
paranymphus sponsum. Nam et
haec uox iohannis est. Qui habet
sponsam sponsus est. Amicus aut
sponsi. stat et audit eum. Et gaudio
gaudet propter uocem sponsi.

Sufficiunt uobis ista. O iudei suffi-
ciunt uobis tanti testes. Testimo-
nia ex lege ura. Ex gente ura.

An adhuc in pudentia nimia audebi-
tis dicere. Quod alterius gentis
ut nationis homines. xpo deberent
testimonium perhibere.

Sed si hoc dicitis. respondet quidem
ille uobis. Non sum missus nisi
ad oues quae perierunt domus israel.
Sed sicut uos in actibus apostolorum
inrepat paulus. Vobis inquit
primum oportuerat adnuntiare
uerbum dei. sed quia expulistis illud.
nec uos dignos uitae aeternae iudi-
castis. Ecce inquit conuertimus
nos ad gentes. Demonstremus
etiam nos ex gentibus testimonium
xpo fuisse praelatum. Quo ueri-
tas non tacuit clamando. Etiam p
linguas inimicorum suorum.

Nonne quendo ille poeta facundissimus
inter sua carmina. iam noua pro geni-
es caelo dimittitur alto dicebat xpo
testimonium perhibebat. Indu-
bium hoc ueniat. nisi alios ex gentibus
idoneos testes pluraque dicentes. in
medium introducarn. Illam illum
qui uestram superbiam captiuando
perdomuit. nabucodonosor. regem
scilicet babilonis. non praetermittam.

Dic nabucodonosor. Quid in fornace
quo tres uiros iustos. iniuste miseris.

Dic. dic quid tibi fuerit reuelatum.
Nonne inquit tres uiros misimus
in fornacem ligatos. Et aiunt ei.

Vere rex. Ecce inquit ego uideo
quatuor uiros solutos. de ambulati-
tes in medio ignis. Et corruptio
nulla est in eis. Et aspectus quartus
similis est filii dei. O Alienige

na unde tibi hoc . Quis tibi adnun-
 tiauit filium di . Quae lex . quis
 propheta . adnuntiauit filium di .
Nondum quidem mundo nasceretur .
 & similitudo nascentis ate cognosci-
 tur . Unde tibi hoc . quis tibi
 istud adnuntiauit . Nisi quia
 sic te diuinus ignis intus inlumina-
 uit . & cum illic apud te captiui te-
 nerentur inimici iudaei . sic dicere tes-
 timonium filii di . Sed quia in ore
 dauid at trium testium stat omne
 uerbum . Sicut ipse dñs uestram con-
 tumaciam confutans . In lege inquit
 ur̄a scriptum est . Quod duorum ho-
 minum testimonium uerum sit . Etā
 & genabus tertius testis introducatur .
 Ut testimonium ueritatis & omni parte
 roboretur . Quid si illa uaticinan-
 do . & iam de xpo clamauerit . in me-
 dium proferamus . ut ex uno lapide
 utrorumq; frontes percutiantur .
 Iudaeorum scilicet atq; paganorum .
 atque suo gladio sicut goliath . xpi om-
 nes percutiantur inimici .
Audite quid dixerit .
Iudicii signum tellus sudore madescet .
E caelo rex adueniet perfecta futurus .
 Scilicet in carne p̄sens ut iudicet orbem .
 Unde dñi cernent incredulus atq; fidelis .
 Celsam cum sēs acui iam termino in ipso .
 Sic animae cum carne aderunt quasi iudicat ipse .
 Cum iacēt in cultus densis in uep̄rib; orbis .
 Reicient simulacra uiri cuncta quoq; gazam

Exuret terras ignis p̄tūmque polūmque .
Inquirens tetri portas effringet aeterni .
Scōrum sedem cuncta lax libera carni .
Tradetur . fontes aeterna flamma cremabit .
Occultos actus retegens tunc quisque loquatur .
Secreta atq; dñs reserabit p̄toraluci .
Tunc erit & luctus stridebunt dentib; omnes .
Stripitur solis iubar & chorus interit astris .
Uoluetur caelum lunaris splendor obibit .
Deciet colles ualles ex tollat ab imo .
Non erit in rebus hominum sublime at altum .
Iam aequantur campis montes . & cerula ponti .
Omnia cessabunt tellus con fracta peribit .
Sic pariter fontes torrentur fluminaq; igni .
Et tuba tum sonitum tristem dimittet ab alto .
Orbe gemens facinus miserum uariosq; labores .
Tartareumq; chaos monstrabit terra deiscens .
Et coram hie dño reges sistentur ad unum .
Recidet ex caelo ignisq; & sulphuris amnis .
Haec de xpi nauitate passione et resur-
 rectione . atque secundo eius aduentu .
 ita dicta sunt . ut si quis in greco capita
 horum uersuum discernere uoluerit .
 inueniet ih̄s xps . r̄ios . theu . soter .
 quod & in latinum translatis eisdem
 uersibus apparet . Preter quod gre-
 carum litterarum proprietates non ad
 eo potuit obseruari . Credo iam uos
 om̄imici iudaei tantis testibus . ita
 obrutos confutatosq; esse ipsa ueritate .
 ut nihil ultra repugnare . nihil
 quaerere debeat .

FERIA QUARTA ANTE
 NATALE DNI .

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM IUCAM.

In illo tempore. **M**issus est angelus gabriel ad o[mn]i civitatem galileae. cui nomen nazareth. ad virginem desponsatam viro. cui nomen erat ioseph. de domo dauid. et nomen virginis maria. Et reliq[ua].

XI

OMNIUM VENERABILIUM BEDAE PROBI DIVINITATIONUM.

Exordium nostrae redemptionis fratres karissimi. hodierna nobis sancti euangelii lectio commendat. Quae angelum de caelis ad o[mn]i missum narrat ad virginem. ut novam in carne natiuitatem filii dei predicaret. Per quam nos abiecta uetustate noxia. renouari atque inter filios dei computari possimus;

ut ergo promissae salutis mereamur dona perungere primordium eius intenta cusemus aure percipere.

Missus est inquit angelus gabriel ad o[mn]i civitatem galileae. cui nomen nazareth. ad virginem desponsatam viro. cui nomen erat ioseph.

aptum profecto humanae restorationis principium. Ut angelus ad o[mn]i mitteretur ad virginem.

partu consecrandam diuino. Quia prima perditionis humanae fuit causa.

Cum serpens diabolo mittebatur ad mulierem. spiritu superbiae decipiendam. Immo ipse in serpente diabolus ueniebat.

Quia genus humanum deceptis parentibus primis. in mortalitatis gloria nudaret. Quia ergo mors intrauit per feminam. Aperte redit & uita per feminam. Illa a diabolo seducta per serpente[m]. viro gustum necis optulit. hec edocta ad o[mn]i per angelum. mando auctorem salutis edidit. Missus est ergo angelus gabriel ad o[mn]i. Raro aut legimus quia apparentes hominibus. angeli designantur ex nomine.

Uerum quotienscumque fit. Ideo utique fit. ut etiam nomine ipso quod ministraturi ueniant insinuent.

Gabriel namque. fortitudinis dicitur. et merito tali nomine prefulget. qui nascituro in carne deo testimonium perhibet. De quo propheta in psalmo. Dominus inquit fortis & potens. dominus potens in proelio. Illo nimirum proelio. quo potestates aeras debellere. Et ab earum tyrannide mandum ueniebat eripere.

Ad virginem desponsatam viro. cui nomen erat ioseph de domo dauid. et nomen virginis maria. Quod dicitur. de domo dauid. non tantum ad ioseph sed etiam pertinet ad mariam. Legis namque erat praecipuum ut de sua quisque tribu ac familia duceret uxorem.

A postolo quoque attestante. qui ad
timotheum scribens ait . . .
Memoresco igitur ihm xpm resur-
rexisse a mortuis. & semper dauid
secundum euangelium meum . . .
I deo enim ueraciter ex semine dauid
ortus est dñs. Quia incorrupta eius
genetrix. ueram de stirpe dauid ori-
ginem duxit . . . Cur autem ipse
non de simplici uirgine. sed despon-
sata uiro concipi et nasci uoluerit.
plurimae a patribus rationabiles
causae proferuntur . . . Equibus
per maxima est. ne uelut stupri
rea damnaretur. si uirum non ha-
bens filium procrearet . . . Dein-
de. ut in his etiam quae domestica
cura naturaliter exigebat. puerpera
solatio sustentaretur uirili . . .
Oportebat ergo beatam mariam ha-
bere uirum. qui et testis integra-
tatis eius certissimus. Et nati ex ea
dñi ac saluatoris nostri. esset nutri-
tius fidissimus . . . Qui quae & pro
eo paruulo. secundum legem hostias
ad templum deferret . . . Et cum in
stante persecutionis articulo. inae-
griptum cum matre ferret ac referret.
Alia quae illi per plura quae ad sumptae
humanitatis fragilitas poscebat.
necessaria ministraret . . . Nec mul-
tum obfuit. si quis illum ad tempus
eius filium credidit. Cum predican-
tibus apostolis. post ascensionem eius

5
Cunctis palam credentibus. Quod
de uirgine natus esset patuerit . . .
Nec preter eundem quod beata di gene-
trix meritis praecipuis & iam nomi-
ne testimonium reddit . . . Interpre-
tatur enim stella maris . . . Et ipsa
quasi sidus & in uicinis inter fluctus
saeculi labentis. gratia privilegii
specialis refulsit . . . Ingressus autem
angelus ad eam dixit . . . Haue gra-
tia plena dñs tecum. benedicta tu
in mulieribus . . . Quae saluatio
quantum humanae consuetudini in-
audita. Tantum est beatae mariae
dignitati congrua . . . Uere etenim
gratia erat plena. cui diuino munere
conlatum est. ut prima inter feminas
gloriosissimam deo uirginitatis mu-
nus offerret . . . Unde iure angeli-
co aspectu simul & affatu meruit
perfrui. quae angelicam studuit
uitam imitari . . . Vere gratia erat
plena. cuius per quem gratia. &
ueritas facta est. ihm xpm generare
donatum est. Et uideo uere dñs cum
illa erat. quam & prius nouo castita-
tis amore. a terrenis ad caelestia
desideranda sustulit. Et postmodum
mediante humana natura omni ple-
nitudine diuinitatis consecruit . . .
Uere benedicta in mulieres. quae si-
ne exemplo muliebris conditionis.
cum decore uirginitatis. gaudia est
honore parentis . . . Quodque uirginem

matrem decebat. dñi filium pro
creauit. Quae postquam more
humanae fragilitatis. & uisione an
gelica & insolita est salutatione
turbata. Mox idem angelus eam
reperto sermone. Ne timeat hor
tatur. Quodque maxime timo
rem pellere consuevit quasi bene
cognitam ac domesticam. proprio
eam nomine uocat. Et quare
gratia plenam diceret diligenter
edocet. Ne timeas inquit
maria. Inuenisti enim gratiam
apud dñm. Ecce concipies in utero
& paries filium. Et uocabis nomen
eius ihm. hic erit magnus. &
filius altissimi uocabitur.

Notandus solerter ordo uerborum.
& tanto artius est cordi inseren
dus. quanto manifeste patet.
Quia in his tota redemptionis nre
summa consistit. Nam mani
festissime dñm ihm. id est salua
torem nostrum. & uerum dñi patris
& uerum hominis matris filium
predicant. Ecce inquit concipi
es in utero & paries filium.

Agnosce uerum hunc hominem.
ueram de carne uirginis adsupfisse
substantiam carnis. Hic erit
magnus. Et filius altissimi uo
cabitur. Confitere eundem
& iam dñm uerum deo uero. Et
aeterno patri filium semper ^{esse} coaeternum.

Quod autem futuro tempore dicitur.
hic erit magnus & filius altissimi
uocabitur. Nemo ita intellegen
dum putet. Quod dñs xps ante par
tum uirginis non fuerit. sed ita hoc
potius dictum intellegamus. Quia
potentiam diuinae maiestatis quam
di filius aeternaliter habuit.

Hanc idem homo natus. Ex tempore
acceperit. ut una induabus natu
ris persona esset. mediatoris ac
redemptoris nri. Et dabit illi
dñs dñs sedem dauid patris eius.

Sedem dauid. regnum dicit israhe
liticae plebis. Quod suo tempore.
dauid iubente pariter. & adiuuante
dño. fidei deuotione gubernauit.

Dedit ergo dñs redemptori nostro
sedem dauid patris eius. Quando
hunc de genere dauid incarnari dis
posuit. Ut populum quem dauid
temporali imperio rexit. ipse gra
tia spiritali ad aeternum prouehere
ret regnum. De quo apostolus
ait. Qui eruit nos de potestate
tenebrarum. Et transtulit in regnum
filii caritatis sae. Hinc est quod
idem populus diuino admonitus
instinctu. Cum passurus ille hic
rosolimam properaret. in eius lau
dem gaudens decantabat.

Benedictus qui uenit in nomine
dñi rex israhel. Et iuxta aliu
euangelistam. benedic tum quod

uenit regnum patris nostri dauid

Ad erat enim tempus quo redempto per
 eius sanguinem mundo. rē agnosce
 ratur. Non solum domus dauid. sed et
 totius ecclesiae. Immo omnium conditor
 & rector seculorum. Unde recte
 angelus postquam dixit. Et dabit
 illi dñs sedem dauid patris eius. Con
 tinuo subiunxit. Et regnabit in
 domo iacob in aeternum. Domam
 namque iacob ecclesiam dicit uniuersam
 quae per fidem & confessionem xpi
 ad petri archarum pertinet sortem.
 siue in his quide patri archarum stirpe
 carnis originem duxerunt. Sicut in
 illis quide aliis nationibus carnaliter
 editi. spiritali lauacro sunt in xpō
 renati. In qua uidelicet domo regna
 bit in aeternum. Et regni eius non erit
 finis. Regnat quippe in ea in pre
 senti uita. cum electorum corda p fide
 & dilectionem suam inhabitans regit.
 atque ad percipienda supernae retri
 butionis dona. continuā protectione
 gubernat. Regnat in futura. cum
 eosdem finito statu temporalis exili
 ad habitationem patriae caelestis in
 traducit. In qua praesenti eius uisio
 ne semper admoniti. nihil aliud
 agere. quam eius uacare laudibus
 gaudent. Dixit autem maria
 ad angelum. Quomodo fiet istud.
 quō uirum non cognosco. Quomodo
 inquit fieri potest. ut concipiam pa

trunque filium. quae incastrimonia
 uirginitatis. uitam consummate
 disposui. Non autem quasi incre
 dulce uerbis angeli. Quomodo haec
 impleri ualeant requirit. Sed certa
 quia oportebat impleri. quod et tunc
 ab angelo audiebat. Et prius a pro
 pheta dictum legerat. quod ordine
 complendum sit interrogat.

Quia uidelicet propheta. qui hoc futu
 rum praedixit. quomodo fieri possit
 non dixit. sed angelo dicendam
 reseruauit. Respondens ergo
 angelus dixit ei. Sp̄s sc̄s super ue
 niat in te. & uirtus altissimi obum
 brabit tibi. Ideoque & quod nascetur
 sem̄. uocabitur filius dei. Super
 ueniens in uirginem sp̄s sc̄s. duobus
 modis. in eadiuinae suae potentiae
 efficaciam ostendit. Quia et mente
 illius adeo quantum humana fragili
 tas patitur. Ab omni uitiorum
 sorde castigauit. ut caelesti esset
 digna partui. Et in uero illius sem̄
 ac uenerabile redemptoris nri cor
 pus. sola sui operatione creauit. Idest
 nullo uirili interueniente ad tactu.
 Carnem de carne uirginis sacrosam
 de intemerata formauit. Quem
 enim prius aperte sp̄m sc̄m dixit.

Hanc ipsam denuo uirtutem altissimi
 nominauit. Iuxta hoc quod dñs
 cum eiusdem sp̄s aduentum discipu
 lis promitteret ait. Et ego mitto

10
promissum patris mei in uos. uos autem
sedete in ciuitate quoad usque in dua
mini uirtute & alto. Obumbra
uit autem beatae di genetrice uirtus
altissimi quia sp̄s sc̄s cor illius cum
impleuit. ab omni aestu concupiscen
tiae carnalis temperauit. Eman
dauit ad desideris temporalibus. ac
donis caelestibus mentem simul
illius consecrauit & corpus. Ideoq;
& quod nascetur inquit sem̄ uocabi
tur filius di. Quia de scificatione
sp̄s concipies. sem̄ erit quod gignitur.
Congruit conceptione n̄uitas. ut quae
contra humanae conditionis more
uirgo concipis. supra humanae con
suetudinis modum di filium generes.
Omnes quippe homines in iniquitati
bus concipimur. Et in delictis nas
cimus. Quotquot autem donan
tedo ad uitam praeeordinati sumus
aeternam. Ex aqua & sp̄s sc̄o renas
cimus. Solus uero redemptor n̄r
pro nobis incarnari dignatus. mox
sc̄s natus. quia sine iniquitate con
ceptus est. Possimus sane in eo
quod dicitur. Et uirtus altissimi
obumbrabit tibi. altius quiddam
de sacramento dominicae incarna
tionis intellegere. Obumbrari
enim nobis dicimus. cum feruente
meridiano sole. uel arborem media
uel aliud quodlibet umbraculi genus
inter nos & solem opponimus. quo

ardorem eius ut lucem nobis tolera
biliorem reddamus. Redemptor
igitur noster. non in merito solis
lucis uel ardore designatur. quia nos
ueritatis & scientia inlustrat &
amore inflammat. Unde ipse
per prophetam dicit. Vobis autem
tamentibus nomen meum orietur
sol iustitiae. Cuius uidelicet solis
radios beata uirgo suscepit. quan
do dnm̄ concepit. Sed idem sol
uidelicet diuinitas redemptoris nostri.
tegmine se humanae naturae.
quasi umbraculo quodam obtexit.
qua mediante uirginis eum uiscera
ferre sufficerent. Sicque uirtus
altissimi obumbrabit ei. dum di
uina xpi potentia. Et eam praesen
tialiter impleuit. Et ut capi ab illa
posset substantia se n̄rae fragili
tatis obnubilet. Et ecce heli
sabeth cognata tua & ipsa concepit
filium in senectute sua. Non
quasi incredulam exemplis hostatur
ad fidem. sed bene iam credenti
quae audierat ampliora supernae
dispensationis miracula replicat.
ut quae dnm̄ uirgo erat partura.
praecursorem quoq; dnm̄ de anu ac
diu sterili parente cognosceret
esse nasciturum. N̄ miran
dum iuxta istoriam quod helisa
beth cognata dicitur mariae.
cum superius haec de domo dauid

illa de filiabus aaron orta esse nar-
 ratur .7 Legimus namque quod
 aaron ipse de tribu iuda de qua dauid
 ortus est uxorem acceperit . Uide-
 licet helisabeth filiam aminadab so-
 rorem naason qui fuit dux tribus
 iuda in deserto . cum egredierentur
 ex aegypto .7 Rursusque regnantibus
 dauid posteris . Legimus quod ioia-
 da pontifex maximus uxorem habu-
 erit de tribu regali hoc est iosabeth
 filiam regis ioram .7 Ipse est ioiada
 cuius filium zacharium uirum aequae
 scissimum lapidauerunt inter tem-
 plum & altare . sicut etiam ipse dicitur
 beatorum martirum mentionem
 faciens in euangelio testatur .7

Unde tribus utraque hoc est sacerdoti-
 lis & regia cognatione semper ad in-
 uicem probatur esse coniuncta .7

Potuit autem huiusmodi coniunctio
 etiam recentiore tempore fieri .
 datus nuptum feminis de tri-
 bus . Ut manifeste beatam di-
 genetricem quae de tribu regia des-
 cendit . Cum tribu sacerdotali cog-
 nationem generis habuisse constaret .
 quod mysterium caelestibus aptissime
 congruit . Oportebat namque
 ut apparet in mundo mediator di-
 & hominum . de utraque tribu car-
 nis originem haberet . quia nimirum
 ipse in humanitate adsumpta utranq;
 habiturus erat personam . et sacer-

dotis scilicet & regis . Siquidem de
 regia eius potestate . qua electis suis
 regnum perenne tribuit . Et pre-
 sentis scilicet euangelii lectio testatur .

Quia regnabit in domo iacob in aeternum .
 Et regni eius non erit finis .7 Porro
 de pontificali dignitate illius . in qua
 pro nostra redemptione hostiam suae
 carnis offerre dignatus est . Testatur
 propheta qui ait .7 Tu es sacerdos
 in aeternum secundum ordinem
 melchisedech .7 Accepta autem tan-
 ta gratia . uideamus beata maria
 in quanta humilitatis arce persistat .

Ecce inquit ancillam . fiat mihi se-
 cundum uerbum tuum .7 Mag-
 nam quippe humilitatis constantiam
 tenet . quae se ancillam sui condito-
 ris . dum mater eligitur appellat .
 Beata in mulieribus angelico oraculo
 praedicatur . Incognita adhuc cae-
 teris mortalibus arcana nostrae redemp-
 tionis edocetur . Nec se tamen
 de singularitate meriti excellen-
 tioris singulariter extollit . sed
 potius suae conditionis . in omnibus
 memor . famularum se xpi confor-
 tio humiliter adiungit .7 Famula
 tum xpo deuota quod iubetur in-
 pendit .7 Fiat inquit mihi secun-
 dum uerbum tuum .7 Fiat ut ipse
 scilicet adueniens me caelestibus dig-
 nam mysterium reddat . fiat ut in
 utero meo filius dei humanae substari-

tiae habitum induat . atque ad redemtionem mundi tanquam sponsus suo procedat & thalycmo . . Cuius uocem mentemque . nos fratres km̄i promodulo nostro sequentes . famulos esse nos xpi . incunctis actibus nr̄is motibusque recolamus . Cuius semper obsequiis omnia corporis nr̄i membra mancipemus . ad eius inplenda uoluntatem . Totum nr̄e mentis dirigamus intuitum . . Sicque perceptis eius muneribus gratias recte uiuendo reddamus . ut ad maiora percipienda digni existere mereamur . . Praecemur seduli . cum beatadi genetrice . ut fiat nobis secundum uerbum eius . . Illud uidelicet uerbum . quo rationem suae incarnationis ipse exponens ait . . Sic enim dilexit d̄s mundum . ut unigenitum filium suum daret . ut omnis qui credit in ipsum non pereat . sed habeat uitam aeternam . . Nec dubitandum . quin nos de profundis ad se clamantes citius exaudire dignabitur . Propter quos nec dum se cognoscentes ipse ad profundam hanc conuallem lacrimarum descendere dignatus est . .
Ihs xps d̄ns noster . qui uiuit & regnat cum patre . in unitate sp̄s sc̄i d̄s per omnia secula seculorum amen .

**PER VI ANTE NAT DNI
LEC SCI IMA SEC LUCAM .**

In illo tempore . **E**x surgens autem maria abiit in montana cum festinatione in ciuitatem iuda .

Et intrauit in domum zacharie . et salutauit helisabeth . et reliq .

OMNIA VENERABILIS BEATI PR̄BI DE EADEM LECTIONE : —

Lectio quam audiuius sc̄i euangelii . et redemptionis nr̄e nobis semper ueneranda primordia predicat & salutaria semper imitandae humilitatis remedia commendat . . Nam quia peste superbiae ad tactum genus humanum perierat . decebat ut medicamentum humilitatis quo sanaretur . Prima mox incipientis salutis tempora praetenderent . . Et quia per temeritatem seductae mulieris . mors inmundum introierat . Congruum fuit . ut in iudicium uitae reuertentis . mulieres se deuote humilitatis inuicem ac pietatis praecemerent obsequiis .
Prior ego nobis beata di genetrice ad sublimitatem patriae caelestis iter ostendit humilitatis . non minus religionis . quam castitatis exemplo uenerabilis . . Siquidem gloria uirginei et intemerati corporis . qualis ^{est} uita supernae ciuitatis ad quam suspiramus in sinuat . ubi neque nubent . neque